

BORÇLAR HUKUKU (176 soru)

**Sorular ve Çözümler
6098 sayılı Türk Borçlar
Kanunu hükümlerine göre
hazırlanmıştır.**

6098 sayılı Türk Borçlar Kanununda Yer Alan Yeni Kavramlar

Akit: Sözleşme
Akdin in'ikadi: Sözleşmenin kurulması
Borç münasebeti: Borç ilişkisi
İcap: Öneri
Gaipier arasında: Hazır olmayanlar arasında
Zimnî kabul: Örtülü kabul
İltisazsız icap: Bağlayıcı olmayan öneri
İlan suretiyle vaat: İlan yoluyla ödü sözünü verme
Tahriri şekli: Yazılı şekli
Mutiak butlan: Kesin hükümsüzlük
Batıl: Hükümsüz
Rızadaki fesat: İrade bozukluğu
Gabin: Aşırı yararlanma
Hata: Yanılma
Hile: Aldatma
İkrah: Korkutma
Salâhiyetli natik vesika: Yetki belgesi
İcazet: Onama
Haksız muamele: Haksız fiil
İliyet: Nedenlilik
İztrâr hâli: Zorunluluk hâli
Ağır Kusur: Kast veya ağır ihmâl
Tazminata mahsup: Tazminattan indirme;
Taksimi kabul olmayan borç: Bölünemeyen borç
Borç ödemededen aciz: İfa güçsüzlüğü
Tediye: Ödeme
Munzam zarar: Aşkın zarar
Tecdit: Yenileme
Muayyen zamanlarda verilen İvazlar: Dönemsel edimler
Müruruzaman: Zamanaşımı
Müruruzamanın kat': Zamanasının kesilmesi
Müruruzamanın tatili: Zamanasının durması
Taliq şart: Geciktirici koşul
İnfisahi şart: Bozucu koşul
Pey akçesi: Bağlanma parası
Zamânı rûcu: Cayma parası
Ceza şart: Ceza koşulu
Alacağın temlik: Alacağın devri

Borcun nakli: Borcun üstlenilmesi

Nef'i: Yarar
Semen: Satış bedeli
Ayıba karşı tekeffül: Aypattan sorumluluk
Zapta karşı teminat: Zapttan sorumluluk
Bey'i bilvefa: Geri alım hakkı
Şur'a hakkı: Önalım hakkı
İştirâ hakkı: Alım hakkı
Tecrübe ve muayene şartıyla satım: Beğenme koşuluyla satış
Muayene: Gözden geçirme
Müzayede: Artırma yoluyla satış
Tazmin etme: Giderim
Trampa: Mal değişim sözleşmesi
Mükellefiyetli bağışlama: Yükleme bağışlama
Hâsılat Kirası: Ürün Kirası;
Ariyet: Kullanım ödünçü
Karz: Tüketim ödünçü
İstisna akdi: Eser sözleşmesi
Müteahhit: Yüklenici;
Neşir mukavelesi: Yayım sözleşmesi
Nâşir: Yayımcı
Müvekkil: Vekâlet veren
Tellâlik: Sımsarik sözleşmesi
Vekâletli olmadan başkası hesabına tasarruf: Vekâletsiz işgörmeye
Komisyon: Komisyon sözleşmesi
Muhandilâyleh: Havale ödevicisi
Muhâlinle: Havale alıcısı
Muhil: Havale eden
Vedâ akdi: Saklama sözleşmesi
Mud: Saklatan
Müsted: Saklayan
İstirdat: Geri alma
Yedlemline tevdi: Güvenilir kişiye bırakma
Kaydî hayat ile irat: Ömür boyu gelir
Adî şirket: Adî ortaklık.

Borç ilişkisi/Borç ilişkilerinin Nitelikleri/Eksik Borçlar/Taahhüt ve Tasarruf İşlemleri

Borç ilişkisi/Borç ilişkilerinin Nitelikleri/Eksik Borçlar/Taahhüt ve Tasarruf İşlemleri

1. Tasarruf İşlemleri ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

- A) Hukuki işlemler, malvarlığına yapıldığı için etkiye göre sınıflandırıldığında, bu sınıflandırmada türlerden biri de tasarruf işlemleridir.
- B) Hukuki işlemi yapan kişinin malvarlığının pasif kısmını artıran işlemlere tasarruf işlemi denir.
- C) Tasarruf işlemi, işlemi yapan kişiye ait olan bir hakkın varlık veya iştirakini bir başka kişi lehine kesin olarak değiştirir.
- D) Tasarrufa elverişli her türlü hak, tasarruf işleminin konusu olabilir.
- E) Tasarruf işlemleri, tek tarafı bir hukuki işlem olabileceği gibi, sözleşme niteliğinde de olabilir.

(2011-Aralık Dönemi Adli Yargı)

Gözüm: Malvarlığına yapıldığı etkiye göre sınıflandırıldığında malvarlığının aktifini etkileyen işlemlere "tasarruf işlemleri" denir¹. Tasarruf işlemleri malvarlığının pasifini değil aktifinde etki meydana getirir. Malvarlığının pasifini etkileyen işlemlere taahhüt işlemi denir. Örneğin A ile B arasında akdedilen borçlandırıcı sözleşme taahhüt işlemine, bu sözleşmeye dayanarak malın teslimi ise tasarruf işlemine örnek olarak verilebilir. Tasarruf işlemi, işlemi yapan kişiye ait olan bir hakkın varlık veya iştirakini bir başka kişi lehine kesin olarak değiştirir. Tasarrufa elverişli her türlü hak, tasarruf işleminin konusu olabilir. Tasarruf işlemleri, tek tarafı bir hukuki işlem olabileceği gibi, sözleşme niteliğinde de olabilir.

Cevap B

2. Aşağıdakilerden hangisi külfet değil, gerçek anlamda bir yükümlülüktür?

- A) Temerrüt ihtarı
- B) Ayp ihbarı
- C) Faiz ödeme yükümlülüğü
- D) Haksız fiile maruz kalan kişinin zarar azaltma yükümlülüğü
- E) Alıcının kendisine teslim edilen malı muayene etmesi

(2007-Kasım Dönemi Adli Yargı)

Gözüm: Yükümlülük bir davranışta bulunma zorunluluğunu ifade eden geniş kapsamlı bir kavramdır. Külfet ise herhangi bir tazmin borcu doğurmayıp ilgilinin lehine doğan talepleri ileri sürmeyi imkansızlaştırır. Örneğin ayıba karşı tekeffüde ayp ihbarı hukuki niteliği itibarıyla yükümlülük değil külfettir². Bu ihbarın yerine getirilmemesi herhangi bir tazminat yükümlülüğüne gerektirmez sadece alıcı ayıba karşı tekeffülden doğan hakları kullanamaz. Faiz ödeme yükümlülüğü ise ister kanundan ister sözleşmeden kaynaklıdır külfet değil gerçek anlamda yükümlülüktür. Zira faiz alacağı asıl alacaktan bağımsız talep konusu yapılabılır. **Cevap C**

¹ M.Kemal OĞUZMAN/Turgut ÖZ, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununa Göre Hazırlanmış Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C.I, Ankara-2011, s.49 vd.

3. Aşağıdakilerden hangisi yenilik doğuran haklardan biri değildir?

- A) Seçimlik borçlarda seçim hakkı
- B) Takas
- C) Aynen ita ile birlikte gecikme tazminatı talep etme hakkı
- D) Aynen itadan vazgeçerek müspet zararın tazminini talep etme hakkı
- E) Mirasın reddi

(2007-Mart Dönemi Adli Yargı)

Çözüm: Yenilik doğuran haklar, tek tarafî irade açıklanmasıyla hukukî ilişkinin kurulmasını, değiştirilmesini ya da sona erdirilmesini sağlayan kayıt ve şarta bağlanamayan bir kez kullanılmakla tükenen haklardır.

- a) **Kurucu Yenilik Doğuran Haklar:** Kurucu yenilik doğuran haklar irade açıklanmasıyla birlikte hukukî ilişkinin kurulmasını sağlar. Örnek olarak önalım hakkı, veta hakkı ve alım hakkı verilebilir.

- b) **Değiştirici Yenilik Doğuran Haklar:** Değiştirici yenilik doğuran haklar kullanılmakla hak sahibi mevcut bir hukukî durumu değiştirir. Örneğin alacaklının borçlunun temerrüde düşmesi üzerine BK m.106'da öngörülen hakları kullanması (fayr red müspet zararın tazmini-sözleşmeden döne menli zararın tazmini).

- c) **Bozucu Yenilik Doğuran Haklar:** Bozucu yenilik doğuran haklar kullanılmakla hak sahibî hukukî ilişkinin bozulmasına mevcut durumun ortadan kaldırılmasını sağlar. Örneğin teshîh hakkı, mirasın reddi ve temsil yetkisinin azîl yetkisinin kullanılması. Buna göre seçeneklerde yer alan haklardan aynen ita ile birlikte gecikme tazminatını talep etme hakkı yenilik doğuran haklar arasında yer almaz. Cevap C

4. Aşağıdakilerden hangisi değiştirici yenilik doğuran bir hak?

- A) Mirasçılıktan çıkarma
- B) Feshî hakkı
- C) Mirasın reddi
- D) İptal hakkı
- E) Aynen itadan vazgeçip müspet zararın tazminini talep etme hakkı

(2006-Nisan Dönemi Adli Yargı)

Çözüm: Değiştirici yenilik doğuran haklar kullanılmakla hak sahibî mevcut bir hukukî durumu değiştirir. Örneğin alacaklının borçlunun temerrüde düşmesi üzerine BK m.106'da öngörülen hakları kullanması (fayr red müspet zararın tazmini-sözleşmeden döne menli zararın tazmini). **Cevap E**

5.

A ile B arasında bir satım sözleşmesi yapılmıştır. Ancak A, B'ye sattığı malı orada teslim etmeden C'ye satıp teslim etmiştir. **Bu durumda, A'nın, B'nin zararını karşılama konusundaki yükümlülüğü ne tür bir yükümlüdür?**

- A) Asil edim yükümlü
- B) Yan edim yükümlü
- C) Tasil yükümlü
- D) Yan yükümlü
- E) İlk yükümlü

(2004-Adli Yargı)

Çözüm: Sözleşmenin taraflarının sözleşmeye aykırı davranışları nedeniyle ortaya çıkan zararın karşılamaya yükümlülüğü asil edim yükümlülüğüdür. **Cevap A**

6. Aşağıdakilerden hangisi, yenilik doğuran hakların özelliklerinden biri değildir?

- A) Yenilik doğuran hakların kullanılması kural olarak şarta bağlanamaz.
- B) Yenilik doğuran haklar daima yenilik doğuran dava ile kullanılır.
- C) Yenilik doğuran haklar kullanılmakla sona erer.
- D) Yenilik doğuran haklar kural olarak zamanaşımına tabî değildir.
- E) Yenilik doğuran haklar kullanılıp sonuç doğurduktan sonra bundan dönülemez.

(2004-Adli Yargı)

Çözüm: Yenilik doğuran hakların özellikleri şunlardır:

- 1) Tek tarafî irade açıklanmasıyla kullanılır. Diğer taraftan kabul iradesini açıklanmasına gerek yoktur.
- 2) Kayıt ve şarta bağlanmazlar.
- 3) Bir kez kullanılmakla tükenirler.
- 4) Yenilik doğuran haklar kural olarak dava yoluyla kullanılır. Ancak tüm yenilik doğurucu hakların dava yoluyla kullanılması gerekmez
- 5) Zamanaşımına tabî değildirler. Yenilik doğuran hakların yenilik doğuran dava ile kullanılması zorunlu değildir. **Cevap B**

Borçlar Hukukuna Hakim Olan İlkeler/ Sözleşmelerin Kurulması/ İcra (Öneri)/İcaba Davet (Öneri)-Kabul/ Sözleşmelerin Geçerlilik Şartları

7. A ile B aralarında bir taşınmaz satış vaadi sözleşmesi yaparlar.

Bu sözleşme bakımından aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

- A) Bu sözleşme bir "ön akt" niteliği taşır.
- B) Bu sözleşme niteliği itibarıyla, bir borç sözleşmesidir.
- C) Bu sözleşme, şerh edilmediği sürece, sadece taraflar arasında bir alacak ve borç ilişkisi kurar.
- D) Bu sözleşme tek tarafı ön akt niteliği taşır, çünkü sözleşme taraflardan biri ilerde, asıl sözleşmeyi üçüncü bir şahısa yapmayı vaad eder.
- E) Bu sözleşmenin konusunun imkânsız veya hukuka ya da ahlaka aykırı olmaması gerekir.

(2011-Aralık Dönemi Adli Yargı)

Çözüm: A ile B arasında akdedilen taşınmaz satış vaadi sözleşmesi hukuki niteliği itibarıyla bir ön akttır (sözleşmedir) (TBK m.29). Bu sözleşme niteliği itibarıyla, bir borç sözleşmesidir. Bu sözleşme, şerh edilmediği sürece, sadece taraflar arasında bir alacak ve borç ilişkisi kurar. Şerh verilmesiyle birlikte üçüncü şahıslara karşı da ileri sürülebilir. Ön sözleşme ile yapmayı taahhüt ettiği asıl sözleşmeyi yapmaktan kaçınan kimseye karşı, lehine taahhütte bulunan kişi, sözleşmeyi yapmaya zorlamak için dava açabilir³. Kanunlar- da öngörülen istisnalar dışında, önsözleşmenin geçerliliği, ileride kurulacak sözleşmenin sekline bağlıdır (TBK m.29/f.2). Cevap D

8. Hizmet sözleşmesine bağlı rekabet ya- sağı sözleşmesi bakımından aşağıdaki nitelermelerden hangisi doğrudur?

- A) Tasarruf sözleşmesidir.
- B) Tek tarafı bir hukuki işlemdir.
- C) Eşya hukukuna giren bir sözleşmedir.
- D) Bağımlı sözleşmedir.
- E) Statü sözleşmesidir.

(2011-Aralık Dönemi Adli Yargı)

Çözüm: Hizmet sözleşmesine bağlı rekabet ya- sağı sözleşmesi bağımlı sözleşme olarak adlandırılabilir. Cevap D

9. Uzun süredir işsiz olan Ahmet, işverenin ileri sürdüğü şekilde hiçbir zaman evlenmeye- ceğini kabul ederek hizmet sözleşmesi ak- deder.

Bu sözleşme ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

- A) Sözleşmenin konusu imkânsızdır, iptal edilebilir.
- B) Sözleşmenin konusu imkânsızdır, batıl- ıdır.
- C) Sözleşme ahlaka aykırıdır, batıldır.
- D) Sözleşmede kişilik hakkına ilişkin hü- kümlere aykırılık vardır, batıldır.
- E) Sözleşmede kişilik hakkına ilişkin hü- kümlere aykırılık vardır, iptal edilebilir.

(2011-Nisan Dönemi Adli Yargı)

Çözüm: Kimse özgürlüklerinden vazgeçemez veya onları hukuka ya da ahlaka aykırı olarak sınırlayamaz (TMK m.23/f.2). Hiçbir zaman ev- lenmeyeceğini ileri sürerek imzalanan hizmet sözleşmesi kişilik hakkına aykırılık teşkil eder. Bu nedenle sözleşme batıldır. Cevap D

10. Geçerli olarak kurulmuş bir sözleşmenin sonradan ortaya çıkan bir nedenle ileriye etkili olmak üzere ortadan kaldırılmasına ne ad verilir?

- A) Dönme
- B) Butlan
- C) Fesh
- D) İptal
- E) Eksiklik

(2011-Nisan Dönemi Adli Yargı)

Çözüm: Geçerli olarak kurulmuş bir sözleşmenin sonradan ortaya çıkan bir nedenle ileriye etkili olmak üzere ortadan kaldırılmasına fesh denir. Cevap C

11. Sözleşme yapma vaadiyle (ön akt) ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

- A) Ön akt, niteliği itibarıyla bir borç söz-leşmesidir.
- B) Tasarruf işlemlerinde de ön akt yapı- labilir.
- C) Ön akt "iki tarafı ön akt" veya "tek ta- rafı ön akt" şeklinde yapılabilir.
- D) Ön akt alacaklıya, vaat edenden vaadi- ni yerine getirmesini isteme yetkisi vermemelidir.
- E) Ön akitten doğan borç yerine getiril- mediği takdirde vaat alacaklısı aynen ifayı talep edebileceği gibi tazminat davası da açabilir.

(2009-Aralık Dönemi Adli Yargı)

Çözüm: Sözleşme yapma vaadi (ön akt) tarafla- rın asıl sözleşme yapmaları hususunda araların- da akdettikleri bir sözleşmedir. Bu sözleşme iki tarafı veya tek tarafı olarak yapılabilir. Bu akt alacaklıya, borçludan asıl sözleşmeyi yapmayı isteme hakkı verir. Ön akitten doğan borç yerine getirilmediği takdirde vaat alacaklısı aynen ifayı talep edebileceği gibi tazminat davası da açabi- lir⁴. Tasarruf işlemlerinde ön akt yapılamaz⁵. Cevap B

12. Sözleşme serbestisi kapsamına giren aşağıdaki özgürlüklerden hangisi, söz-leşme taraflarının kanunda düzenlenen sözleşmeleri veya bunlara ait unsurları bir araya getirmek ya da tamamen yeni sözleşme türleri kurmak imkânına sahip olmalarını sağlar?

- A) Sözleşme yapma yapmama özgürlüğü
- B) Sözleşmenin karşı tarafını seçme öz- gürlüğü
- C) Şekli özgürlüğü
- D) Sözleşmeyi değiştirme veya ortadan kaldırma özgürlüğü
- E) Sözleşmenin tipini (muhtevasını) be- irleme özgürlüğü

(2009-Aralık Dönemi Adli Yargı)

Çözüm: Sözleşmenin tipini (muhtevasını) belir- leme özgürlüğü sözleşmenin taraflarının kanun- da düzenlenen sözleşmeleri veya bunlara ait un- surları bir araya getirmek ya da tamamen yeni sözleşme türleri kurmak imkânına sahip olma- rını sağlar. Bu özgürlük sayesinde taraflar kanu- na-ahlaka aykırı olmamak şartıyla kendi arala- rında sözleşmenin muhtevasını serbestçe kararla- ştırabilirler. Cevap E

13. Borçlar Kanunu'na göre, sözleşme öz- gürlüğü aşağıdaki özgürlüklerden hangi- sini kapsamaz?

- A) Sözleşme yapma özgürlüğü
- B) Sözleşmenin diğer tarafını seçme öz- gürlüğü
- C) Sözleşmenin içeriğini düzenleme öz- gürlüğü
- D) Geçerlilik şekline tabi bir sözleşmeyi, bu şekle uymadan yapma özgürlüğü
- E) Sözleşmeyi değiştirme ve ortadan kal- dirma özgürlüğü

(2008-Adli Yargı)

Çözüm: Sözleşme özgürlüğü, sözleşmeyi yap- ma, sözleşmenin diğer tarafını seçme, sözleşme içeriğini düzenleme, değiştirme ve ortadan kal- dirma özgürlüğünü ihtiva eder. Buna karşılık geçerlilik şekline tabi bir sözleşmenin bu niteliği sözleşme özgürlüğü ile bertaraf edilemez. Zira burada şekli geçerlilik (sihnat) şartıdır. Cevap D

⁴ ÖĞÜZMAN/ÖZ, c.1, s.201
⁵ ÖĞÜZMAN/ÖZ, c.1, s.202

14. A'nın maliki olduğu apartmanda bir zemin kat, diğer onun bir üstünde iki daire boştur. Her iki dairenin de bulunduğu katların dışından girişi vardır. B, A'ya bir mektup yazarak giriş katındaki daireyi aylık 300 YTL'ye tutmak istediğini bildirir. A kabul eder. Dairenin teslimi sırasında A, B'ye zemin katdaki daireyi teslim etmek ister. B, bu daireden daha büyük olan, zemin katının üzerindeki dairenin kiralamış olduğunu iddia eder.

Buna göre, aşağıdaki hâdelerden hangisi doğrudur?

- A) Sözleşme, konusu imkânsız olduğundan batıdır.
- B) A, hataya düşüldüğü için sözleşmeyi iptal edebilir.
- C) B, hataya düşüldüğü için sözleşmeyi iptal edebilir.
- D) Tarafların irade beyanları arasında uyuma yoktur, sözleşme kurulmamıştır.
- E) Güven nezaretine göre sözleşme A'nın iradesine uygun olarak kurulmuştur.

(2008-Avukatlar İçin Adli Yargı)

Çözüm: Sözleşmenin kurulması için karşılıklı ve birbiriyle uygun irade beyanlarına ihtiyacı vardır. Bu beyanlardan ilki icap (öneri) diğer ise kabuldür. Sözleşme öneri ve kabulün aynı yönde karşılıklı ve birbiriyle uygun olduğu hallerde kurulur. Sonuçta olayda sözleşme konusu olan kiratlanan taşınmazın hangisi olduğu konusunda tartışma bulunmaktadır. Yani sözleşmenin esaslı unsurlarından biri hakkında taraflar arasında beyan uyumuna yoktur. Bu nedenle taraflar arasında sözleşme ilişkisi kurulmamıştır. Cevap D

ÖNEMLİ NOT

Sözleşmenin esaslı unsurları üzerinde uyuma yoksa sözleşme yok hükmündedir. Buna karşılık sözleşmenin esaslı unsurlarında değil ikinci noktalarda uyuma yoksa sözleşme kurulmuş sayılır. Tarafların üzerinde uyusmadıkları noktalar tamamlayıcı hukuk kuralları ile ve hakkın müdahalesiyle tamamlanır. Örneğin A ile B arasında yapılan satın sözleşmesinde taraflar satın bedeli

üzerinde uyusmamışlarsa sözleşme yok hükmündedir. Buna karşılık taraflar satın konusu ve satın bedeli üzerinde uzlaşmış ancak satın konusu malın tarhına, ölçümüne gibi masraflarının kim tarafından karşılanacağı üzerinde uyusmamışlarsa sözleşme kurulmuştur.

15. Aşağıdaki sözleşmelerden hangisi bir taşınmaza ilişkin olsa dahi resmî şekle tabi değildir?

- A) Miras paylaşma sözleşmesi
- B) Ölüncüye kadar hakına sözleşmesi
- C) Satım sözleşmesi
- D) Bağışlama sözleşmesi
- E) İmtia hakkı kurma sözleşmesi

(2007-Mart Dönemi Adli Yargı)

Çözüm: Miras paylaşım sözleşmesinin konusu taşınmaz dahil olsa bu sözleşme resmî şekle tabi değildir. Adli yazılı şekilde yapılması yeterlidir (TMK m.6/6). Cevap A

16. Şekli ile ilgili aşağıdaki hâdelerden hangisi doğrudur?

- A) Elektronik imza, el ile atılan imza hükmünde olduğu için keşiflet sözleşmesinde elektronik imza kullanılması mümkündür.
- B) Türk Borçlar Kanununun 288. maddesi hükmü gereği bağışlama vadi sözleşmesi yazılı şekle tabi olduğu için, bağışlayan ve bağışlanan taraflardan imzalanması gerekir.
- C) Tarafların kanunen şekle tabi olmayan bir sözleşme için belirlenen bir şekli öngörmeleri, ancak sonradan sözleşmeyi bu şekle uymadan yapmaları halinde şekli zorunluluğundan ötürü olarak vazgeçtikleri varsayılır.
- D) Resmî şekli tabi sözleşmelerde sözleşme değişikliklerinin basit yazılı şekilde yapılması yeterlidir.
- E) Kanunun geçerlilik şartına tabi tuttuğu bir sözleşmeye ilişkin ön sözleşme bakımından da aynı şekilde uyulması gerekir.

(2006-Kasım Dönemi Adli Yargı)

Çözüm: Kanunun geçerlilik şartına tabi tuttuğu bir sözleşmeye ilişkin ön sözleşme bakımından da aynı şekle uyulması gerekir (TBK m.29/2). Türk Borçlar Kanununun 13.maddesine göre kanunda yazılı şekilde yapılması öngörülen bir sözleşmenin değiştirilmesinde de yazılı şekle uyulması zorunludur. Ancak sözleşme metniyle gelişmeyen tamamlayıcı ya da hükümler bu kuralın dışındadır. Bu kural, yazılı şekli dışındaki gerçeklik şekilleri hakkında da uygulanır. Resmî yazılı olarak sözleşmedeki değişikliklerin resmî yazılı olarak yapılması gerekecektir. Öte yandan 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunun 5.maddesine göre "Kanunların resmî şekle veya özel bir mevzuatla belirlenen hukukî işlemler ile tamirat sözleşmeleri güvenli elektronik imza ile gerçekleştirilemez" Bu nedenle taraflar sözleşmesinin elektronik imza ile gerçekleştirilmesi mümkün değildir. Cevap E

17.

Alıcı A, satıcı firma B'den ellerinde kendilerine satılacakları bilgisayarların, niteliklerini ile fiyatlarını bildirmesi için Nisan ayında talepte bulunur. Satıcı firma B, satılacakları tüm bilgisayarların nitelikleri ve bedellerini gösteren bilgileri A'ya gönderir. Ancak A, aradan 2 ay geçtikten sonra B'yi arayıp bildirdikleri nitelikte 10 adet bilgisayar kabul ettiğini ve göndermesini ister. B ise bunu reddeder.

Olayla ilgili aşağıdaki hâdelerden hangisi doğrudur?

- A) A'nın, Nisan ayındaki iradesi icap (öneri), B'nin cevabı kabuldür, sözleşme kurulmuştur.
- B) B'nin, A'ya cevabı icap (öneri), A'nın 2 ay sonraki önerisi kabuldür, sözleşme bu anda kurulmuştur.
- C) A'nın, Nisan ayındaki iradesi icaba davet (öneriye davet), B'nin cevabı icap (öneri), A'nın 2 ay sonraki cevabı zımni kabuldür.
- D) A'nın Nisan ayındaki iradesi icaba davet (öneriye davet), B'nin cevabı icap (öneri), A'nın 2 ay sonraki cevabı kabuldür.
- E) A'nın, Nisan ayındaki iradesi icaba davet (öneriye davet), B'nin cevabı öneri, A'nın 2 ay sonraki cevabı ise kabuldür.

(2004-Adli Yargı)

Çözüm: A'nın Nisan ayındaki önerisi icaba davettir (öneriye davet). İcaba davette (öneriye davet) bağlanma iradesi taşınmaz, icaba davette bulunan kişi başkalarını icapı kendisini kabulci konuma getirmek ister. İcaba daveti icaptan ayrılarak husus bağlanma iradesidir. B'nin önerisi de hukukî niteliği itibarıyla icaba davettir. Zira 6098 sayılı TBK 8/1.2'ye göre: "Fiatın göstererek mal sergilenmesi veya tarife, fiyat listesi ya da benzerlerinin gönderilmesi aksi açıkça ve kolaylıkla anlaşılacakça öneri sayılır." Yani şirketlerin malın niteliğini ve fiyatlarını gösteren katalogların göndermesi aksi açıkça ve kolaylıkla anlaşılacakça öneri sayılır. A'nın 2 ay sonra 100 adet bilgisayar kabul ettiğini bildirmesi de hukukî niteliği itibarıyla "kabul" dır. Cevap E

20. A ile B yaptıkları satın sözleşmesine faiz şartı koymuşlar fakat faiz oranını belirlememişlerdir. B, borcun vadesi gelmesine rağmen, borcu ödemediği için. Olayda A'nın B'den faiz talep etme hakkı var mıdır?
- A) A, faiz talep edemez.
B) A, hâkmin belirleyeceği faiz oranını talep edebilir.
C) A, faiz talep edemez; zararını tazminat olarak ister.
D) A, kanuni faiz oranını talep edebilir.
E) A, TÜFE oranında faiz talep edebilir.

(1998-Mayıs Dönemi Adli Yargı)

Çözüm: Borçlar Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu'na göre faiz ödenmesi gereken hallerde, miktari sözleşmeyle kararlaştırılmamışsa bu ödeme Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası'nın önceki yılının 31 Aralık günü kısa vadeli kredi işlemle- rinde uyguladığı reeskont oranı üzerinden yapı- lır. Taraflar aralarında faiz oranının kararlaştırıl- maması faiz ödenmesini engellemez. A, kanuni faiz oranını isteyebilir. Türk Borçlar Kanunu'nun 88 nci maddesine göre "faiz ödeme borcunda uygulanacak yıllık faiz oranı, sözleşmede kararlaştırılmamışsa faiz borcunun doğduğu tarihte yürürlükte olan mevzuat hükümlerine göre bel- lenir. Sözleşme ile kararlaştırılacak yıllık faiz oranı, birinci fıkra uyarınca belirlenen yıllık faiz oranının yüzde ellî fazlasını aşamaz". Cevap D

ÖNEMLİ NOT

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 120 nci maddesine göre "Uyulanacak yıllık temerrüt faizi oranı, sözleşmede kararlaştırılmamışsa, faiz borcunun doğduğu tarihte yürürlükte olan mevzuat hükümlerine göre belirlenir. Sözleşme ile kararlaştırılacak yıllık temerrüt faizi oranı, birinci fıkra uyarınca belirlenen yıllık faiz oranının yüzde yüz fazlasını aşamaz. Akdî faiz oranı kararlaştırılmakla birlikte sözleşmede temerrüt faizi kararlaştırılmamışsa ve yıllık akdî faiz oranı da birinci fıkra belirlenen faiz oranından fazla ise, temerrüt faizi oranı hakkında akdî faiz oranı geçerli olur.

Çözüm: A'nın B'ye yazdığı mektubun hukuki ni- teligi Öneridir. Öneri sözleşmenin kurulması için gerekli irade beyanlarından biridir. Öneri söz-leşmenin esaslı unsurlarıyla birlikte bağlanma iradesi taşımak zorundadır. A bu önerisiyle bağ- lıdır. B ise bu öneriyi kabul edip etmemekte ta- mamen serbesttir. B'nin 10 günlük süreli susa- rak geçirmesi zımî kabul olarak değerlendirile- mez. Zira işin niteliği ve mevcut hal ve koşullar safi bir kabulü zorunlu kılmaktadır. B'nin 15 gün sonra atı C'ye satması da A'nın önerisini reddettiğini göstermektedir. A ile B arasında borçlar hukuku anlamında herhangi bir sözleş- me ilişkisi kurulmadığından A, B'den hiçbir şey isteyemez. Cevap E

19. A ile B aralarında akdettikleri adi yazılı şek- le tabi sözleşmede faiz oranını %5 olarak kabul etmiş daha sonra A, telefonla B'ye faiz oranını %10'a çıkardığını bildirmiş B de bunu kabul etmiştir.

Buna göre aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

- A) Yeni faiz oranının tespiti İcap ve kabul şeklinde yapıldığından geçerlidir.
B) Yeni faiz oranı, faiz oranının tespitinde sözleşmenin geçerlilik koşullarına uyulmadığından geçersizdir.
C) Taraflar bu teklifi teyit mektubu ile te- yit ettirmediklerinden tarafları bağla- maz.
D) Faiz oranları 3095 sayılı Kanunda dü- zenlendiği için taraflar bunu düzenle- yemezler.
E) Yeni faiz oranının tespiti resmi şekilde yapılmadığından geçersizdir.

(2000-Adli Yargı)

Çözüm: Yazılı olarak akdedilmiş sözleşmelerde sözleşmede yapılacak esaslı değişikliklerin de yazılı olarak yapılması zorundadır (TBK m.13). Faiz oranının değiştirilmesi esasa ilişkin bir de- ğişiklik olduğundan faiz oranını değiştiren söz-leşmenin de yazılı olarak yapılması zorundadır. Sözli olarak yapılması geçerli değildir. Cevap B

ÖNEMLİ NOT

Eski BK m. 7/f. 2'ye göre "Tarife ve cari fiyat irsalı, icap teşkil etmez" idi. Yani tarife ve cari fiyat irsalı eski BK m. 7/f.2'ye göre öne- riye davet (icaba davet) olarak düzenlenmiş- tir. Buna karşılık yeni Türk Borçlar Kanunu m.8/f.2'ye göre "fiyatını göstererek mal ser- gilenmesi veya tarife, fiyat listesi ya da ben- zerlerinin gönderilmesi, aksi açıkça ve kolay- lıkla anlaşılacakça öneri sayılır". Bu hükme göre bir eşya üzerine fiyatını koymakla veya fiyat listesi göndermekle bir öneri de bulun- mak arzusunun mevcut olmadığı ispat edilen haller dışında, tarife ve fiyat irsalı öneri sayı- lacaktır.

18. A, arkadaş B'ye bir mektup yazarak "Arap" adlı atını, uzmanın belirleyeceği bedelle satın almak istediğini, 10 gün içinde cevap almazsa, bu teklifini kabul etmiş sayacağı- nı bildirir. B, 15 gün sonra atı C'ye satar ve teslim eder.

Bu olayla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

- A) B, A ile aralarında kurulmuş olan sa- tim sözleşmesinin ifasında temerrüde düşmüştür. A'nın menfi zararını öde- mek zorundadır
B) A ile B arasında satın sözleşmesi ku- rulmuş olduğundan, C'ye yapılan satış geçersizdir.
C) Satılan atın bedeli belli olmadığından, A ile B arasında geçerli bir sözleşme kurulmamıştır. B'nin atı A'ya teslim etme yükümlülüğü yoktur.
D) B, A'nın icabına cevap vermediğinden, dördürlük kuralı gereği B'nin sessiz kalması olumlu bir irade beyanı olarak kabul edilir ve sözleşme kurulmuş olur. B, A'nın müspet zararını ödemek zorundadır.
E) B'nin kabulü bulunmadığından A ile aralarında bir sözleşme yoktur. A'nın B'den hiçbir talebi olamaz.

(2003-Adli Yargı)

Sözleşmelerin Hükümsüzlüğü/Buylan Nedenleri/İptal Nedenleri/Muvazaa/Hata (Yanılma)-Hile (Aldatma)-Tendit (Korkutma)-Gabin (Aşırı Yararlanma)-Latife Beyan-Zihni Kayıt

akdetmeyeceği sonucuna varabildiğinizde göre bu durumda temel hatası vardır. **Cevap C**

22. Resmi şekle tabi aşağıdaki işlemlerden hangisinin noter tarafından gerçekleştirilmesi mümkündür?

- A) Tasınmaz satış vadi
- B) Tasınmaz bağışlama sözleşmesi
- C) Tasınmaz satış sözleşmesi
- D) Tasınmaz üzerinde ipotek tesisine ilişkin sözleşme
- E) Tasınmaz üzerinde geçit irfakı tesisine ilişkin sözleşme

(2011-Ekim Dönemi
Avukatlar İçin Adli Yargı)

Çözüm: Tasınmaz satış vadinin noter tarafından gerçekleştirilmesi mümkündür (Noterlik Kanunu m.89). **Cevap A**

23. Geçerlik şartı olarak şekli ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

- A) Ammeşahına göre şekli türlerinden biridir.
- B) Şekli serbestisi ilkesinin istisnası niteliğini taşır.
- C) Geçerlik şartı olarak kanunda öngörülen şekle "kanuni şekil" adı verilir.
- D) Şeklin taraflarca geçerlik şartı olarak kararlaştırılması durumunda bu şekle "radikal şekil" adı verilir.
- E) Geçerlik şartı olarak getirilen şekle uymamanın yaptırım, iptal edilebilirliktir.

(2012-Mayıs Dönemi
Avukatlar İçin Adli Yargı)

Çözüm: Geçerlik şartı olarak öngörülen şekli adı yazılı şekli ya da resmi yazılı şekli olabilir. Geçerlik şekli yani bir sözleşmenin geçerliliği için şekli öngörülmesi Türk Borçlar Kanununda yer alan şekli serbestisi ilkesinin istisnasıdır. Geçerlik şartı olarak kanunda öngörülen şekle "kanuni şekil" adı verilir. Şeklin taraflarca geçerlik şartı

olarak kararlaştırılması durumunda bu şekle "radikal şekil" adı verilir. Geçerlik şartı olarak getirilen şekle uymamanın yaptırım iptal değil butandır. **Cevap E**

ÖNEMLİ NOT

6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun 12 nci maddesine göre "sözleşmelerin geçerliliği, kanunda aksi öngörülmedikçe, hiçbir şekle bağlı değildir. Kanunda sözleşmeler için öngörülen şekli, kural olarak geçerlik şeklidir. Öngörülen şekle uyulmaksızın kurulan sözleşmeler hüküm doğurmaz."

24. A, B'nin taşınmazını 250.000 TL'den alır, ancak tapuda yapılan sözleşme ve tescil işlemleri sırasında satış bedeli olarak 100.000 TL gösterilir.

Bu olay ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

- A) Bu olayda mutlak muvazaa vardır.
- B) Bu olayda muvazaanın olabilmesi için, A ile B'nin muvazaa konusunda anlaşmış olmaları gerek yoktur.
- C) Bu olayda, bedelde muvazaa şeklinde ortaya çıkan kısmı muvazaa vardır.
- D) Bu olayda sözleşmenin niteliğini değiştiren muvazaa vardır.
- E) Bu olayda gabin vardır.

(2012-Mayıs Dönemi Avukatlar İçin Adli Yargı)

Çözüm: Soruya göre taşınmaz 250.000 TL'den satışına karşın taşınmaz satış bedeli olarak 100.000 TL gösterilmiştir. Bu durum bedelde muvazaadır. Bedelde muvazaa taraflar ya değişik vergi ödemek için ya da üçüncü bir kişinin bir hakkı kullanmasını engellemek için (ön alınm hakkının kullanımını engellemesi) aralarındaki sözleşmede gerçek satın fiyatını göstermezler. **Cevap C**

25.

Otomobilini park etmeye çalışırken duvara çarpan Ayşe, otomobilin iyi bir tamirciye götürüp tamir ettirir ve otomobille çarpma sonucu giderilemeyen bazı sorunlar çıktığını halde, otomobilin hiç hasarsız olduğunu söyleyerek Fatma'ya satar. Fatma otomobilin 1 ay kadar kullanıp sürekli sorun yaşadıkça sonra servise götürür ve otomobilin şiddetli bir çarpma geçirmiş olduğunu anlar.

Bu durumda Fatma hukukten ne yapabilir?

- A) Bu sözleşme ahlaka aykırıdır. Fatma sözleşmenin bütanını ileri sürebilir.
- B) Fatma hata (yanılma) sebebiyle sözleşmeyi 6 ay içinde iptal edebilir.
- C) Fatma hile (aldatma) sebebiyle sözleşmeyi 1 yıl içinde iptal edebilir.
- D) Fatma gabin (aşırı yararlanma) sebebiyle sözleşmeyi 1 yıl içinde iptal edebilir.
- E) Fatma gabin (aşırı yararlanma) sebebiyle 1 yıl içinde sözleşmenin bütanını ileri sürebilir.

(2011-Nisan Dönemi Adli Yargı)

Çözüm: Ayşe sözleşme konusu otomobil çarpma sonucu giderilemeyen bazı sorunlar çıktığını halde, otomobilin hiç hasarsız olduğunu söyleyerek Fatma'ya satmıştır. Bu husus hile (aldatma) teşkil etmektedir. Bu nedenle Fatma hile sebebiyle sözleşmeyi 1 yıl içinde iptal edebilir (TBK m.36). Hile nedeniyle sözleşmenin iptal edilebilmesi için

- a) Aldatma eyleminin varlığı
- b) Aldatma kastının varlığı
- c) İliyet bağının varlığı gerekir. Soruda Ayşe'nin hasarlı olmasına rağmen hasarsız olduğunu söylemesi aldatma kastını ortaya koyar. **Cevap C**

BORÇLAR HUKUKU

26. İnançlı işlem ve nispi muvazaa ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

- A) İnanç sözleşmesi geçerli bir sözleşmedir, muvazaada görüldüğü işlem ise geçersizdir.
- B) Muvazaa işlemi tarafları ayırdır, oysa inancın işlenmesi inancın sözleşmesi inanan ve inanan arasında yapılır.
- C) İnançlı işlem geçerli olduğundan, tarafların bu anlaşmaya uygun olarak edimlerini ifa yükümlülüğü vardır.
- D) İnançlı işlemde tarafların gizledikleri bir işlem yoktur, oysa nispi muvazaada görüldüğü işlemlerden başka bir de gizli işlem vardır.
- E) Nispi muvazaadaki iki işlem de, inancılı işlem de geçerlidir.

(2011-Nisan Dönemi Adli Yargı)

Çözüm: İnançlı işlemler, bir kişinin menfaatinin başkası tarafından korunması veya güvence sağlamak amacıyla, ona malvarlığı kapsamında ki bazı haklarını gerçekten devrettiği, ancak hakları edinenin bunlardan doğan bazı yetkileri hiç kullanmaması, bazılarını da önceden hak ve halen menfaat sahibi olan kişinin göstereceği biçimde kullanmak konusunda tarafların anlaşmış işlemlerdir. İnançlı işlemlerin başlıca unsurlarını güven kavramı oluşturmaktadır. İnanç sözleşmesi geçerli bir sözleşme olarak inanan ve inanan arasında akdedilir. İnançlı işlemde tarafların gizledikleri herhangi bir işlem yoktur. Nispi muvazaada iki ayrı işlem bulunmaktadır. Bu işlemlerden görüldüğü işlem geçersiz gizli işlem ise geçerlidir. **Cevap E**

27. A, yalnız yaşamakta olan ve tek oğlu yurt dışında çalışan yaşı bir kadındır. Yıllar önce ölen eşinin aliesinden miras kalan bir arsası vardır ve arsayı satarak evlenecek olan oğluna hediye almayı, düşün yapma da yardımcı olmayı planlamaktadır. Kent merkezinden oldukça uzakta olduğunu düşünüyordu ve belki 20 yıldır hiç görmediği arsayı satması için komşusu K'den yardım ister. Ancak arsa kentin gelişme alanı içinde kaldığı ve çok yakında imar gepeceği için büyük değer kazanmıştır. Bu durumu anlayan K, A'ya yardımcı olmayı istemiş gibi gerçek değerinin yirmide bir bedeli ile arsayı kendisi satın alır.

Bu olayda aşağıdaki hukuki kurumlardan hangisi vardır?

- A) Hata (Yanılma)
- B) Gabin (Aşırı Yararlanma)
- C) İkra (Korkutma)
- D) Kanuna karşı hile
- E) İnançlı işlem

(2009-Nisan Aralık Dönemi)

Çözüm: Olayda gabin (aşırı yararlanma) vardır. Bir sözleşmede karşılıklı edimler arasında açık bir oransızlık varsa, bu oransızlık, zarar görenin zor durumda kalmasından veya düşüncesizliğinden ya da deneyimsizliğinden yararlanılmak suretiyle gerçekleştirildiği takdirde, zarar gören, durumun özelliğine göre ya sözleşme ile bağlı olmadığını diğer tarafta bildirerek ediminin geri verilmesini ya da sözleşmeye bağlı kalarak edimler arasındaki oransızlığın giderilmesini isteyebilir. Zarar gören bu hakkını, düşüncesizlik veya deneyimsizliğini öğrendiği; zor durumda kalmada ise, bu durumun ortadan kalktığı tarihten başlayarak bir yıl ve her hâlde sözleşmenin kurulduğu tarihten başlayarak beş yıl içinde kullanabilir (TBK m.28). Olayda yalnız yaşayan yaşı bir kadının içinde bulunduğu tecrübesizlik veya hafifliği gabinin subjektif unsurunu oluştururken, arsayı alan kişinin bu arsayı yirmide birine alması objektif unsurunu teşkil eder. **Cevap B**

ÖNEMLİ NOT

Eski BK m. 21'e göre gabin (aşırı yararlanma) halinde zarar görenin tek hakkı sözleşmeyi iptal etmektir. Yeni TBK m. 28'e göre ise zarar gören iki hakka sahiptir. Bunlardan ilki sözleşmeye bağlı olmama diğer ise aşırı oransızlığın giderilmesidir.

ÖNEMLİ NOT

Eski BK m. 21'e göre gabin halinde sözleşmeyi iptal hakkı için süre 1 yıldır Buna karşılık yeni TBK m. 28'de bu hususta 1 ve 5 olmak üzere iki hak düşürücü süre öngörülmüştür.

28. Devam etmekte olan bir açık artırma sırasında salona gelen A, rakibi ve hasmı B'nin açık artırmaya katıldığını ve o esnada artırması yapılan eşyayı almak için pey sürdüğünü görür. Söz konusu eşyayı almak istemediği hâlde sırf B'ye zarar vermek amacıyla çok yüksek bir pey sürer ve artırma A'nın üzerinde kalır.

Buna göre, A'nın bu beyanı aşağıdaki lardan hangisidir?

- A) Mutlak muvazaa
- B) Nispi muvazaa
- C) Zihni kayıt
- D) Latife beyanı
- E) Hata

(2009-Aralık Dönemi Adli Yargı)

Çözüm: A'nın beyanı zihni kayıttır. Zihni kayıt, bir kimsenin arzu etmediği bir beyanı bilecek yapmış olması halinde gündeme gelir. Mesela bir kimse aslında teklifi reddetmek istemesine rağmen kabul beyanında bulunmuşsa zihni kayıt söz konusu olur². Zihni kayıta beyanda bulunan, beyanı bilecek yaptığı için hata hükümleri uygulanamaz. **Cevap C**

² OĞUZMAN/ÖZ, C.I, s.97
³ OĞUZMAN/ÖZ, C.I, s.98

29.

A, yakın arkadaşları B'ye İzmir'de bulunan taşınmazını bağışlamak ister, ancak kızı K'nin bu işleme karşı çıkacağını düşündüğü için tapu siciline bu işlemi satım olarak gösterir.

Buna göre, aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

- A) A ile B arasındaki işlemde mutlak muvazaa vardır.
- B) Görüldüğü sözleşme olan satım sözleşmesi tarafların gerçek iradesini yansıtmadığından batıldır.
- C) Gizli işlem olan bağış sözleşmesi, tarafların gerçek iradesine uygun olduğu için geçerlidir.
- D) Bu olayda B'nin iradesi sakatlandığı için K, yapılan işlemi iptal ettirebilir.
- E) K muvazaa iddiasını ileri sürer, ancak bu iddiasını belgeyle (senetle) ispat etmesi gerekir.

(2008-Adli Yargı)

Çözüm: Muvazaa iki tarafın gerçek iradelerini gizleyerek görüldüğü işlem yapmalarını (TBK m.19). Mutlak muvazaa ve nispi muvazaa olmak üzere ikiye ayrılır.

Mutlak muvazaa: Taraflar gerçekte yapmayı arzu ettikleri gizli bir işlem bulunmasına karşın arzu etmedikleri görüldüğü işlem yapmaktadırlar. Mutlak muvazaada görüldüğü tek işlem vardır. Örneğin İcra takibinde mal kaçırmak için A malları B'ye satıyor. Bu satım sözleşmesi mutlak muvazaa nedeniyle geçersizdir.

Nispi Muvazaa: Nispi muvazaada iki ayrı işlem bulunmaktadır. Örneğin baba öldükten sonra kızıdan mal kaçırmak amacıyla hayatta iken taşınmazlarını oğlu B'ye satıyor. Bu işlemde baba mal kaçırmak için satım sözleşmesi yapmıştır, oysaki asıl amaç bağışlanmaktır. Söz konusu satım sözleşmesi nispi muvazaa nedeniyle geçersizdir. Soruda verilen örnekte görüldüğü sözleşme olan satım sözleşmesi tarafların gerçek iradesini yansıtmadığından batıldır. **Cevap B**

30. Kuyumculuğa yeni başlayan K.Y. 20 yıldır kuyumculuk yapan arkadaşları H. ziyaret eder. Bu sırada kuyumcu dükkânına gelen A, 22 ayar altın bir bilezik almak istediğini söyler. K. elindeki bilezikleri A'ya gösterir. H. arkadaşına yardımcı olur ve 22 ayar, çok kaliteli bir bilezik olduğunu söyler. Zira A bu bileziği satır. Ancak A'nın aldığı bilezik gerçekte 14 ayar altından yapılmıştır.

Bu olayla ilgili aşağıdaki hâdelerden hangisi doğrudur?

- A) Bu olayda A saik hatasına düşmüştür, saik hatası sebebiyle sözleşme iptal ettiler.
- B) A aldatmaya maruz kalmıştır, en geç 2 yıl içinde A'nın sözleşmenin iptali için dava açması gerekir.
- C) Bu olayda üçüncü kişinin aldatması söz konusudur, ancak K de bileziğin 22 ayar olmadığını biliyor veya bilmesi gerekiyorsa A sözleşmeyi iptal edebilir.
- D) Aldatmanın var olduğunu ispat etmek hileyi yapan tarafa düşer, dolayısıyla sözleşmeyi iptal etmek isteyen A'nın aldatmayı ispat etmesine gerek yoktur.
- E) Aldatmada gerçekleştirilen aldatma hile, il-aynı zamanda sebepsiz zenginleşmeye de vücut verdiğinden, A sebep-süz zenginleşmeye dayanarak zararının tazminini isteyebilir.

(2008-Adil Yargı)

Çözüm: Soruda irade ile beyan arasında ortaya çıkan irade sakatlıklarından hile (aldatma) sorulmaktadır. Hile (Aldatma) nedeniyle sözleşmenin iptali edilebilir.

- a) Aldatma eyleminden varlığı
- b) Aldatma kastının varlığı
- c) İliyet bağının varlığı gerekir.

Aldatma sebebiyle ya da korkutulma sonucunda sözleşme yapan taraf, yanılma veya aldatmayı öğrendiği ya da korkutmanın etkisinden ortadan kalktığı andan başlayarak bir yıl içinde sözleşme ile bağlı olmadığını bildirmez veya verdiği şeyi geri istemezse, sözleşmeyi onamış sayılır (TBK

m.39). Sorudaki taraflar hilesi değil üçüncü kişinin aldatması söz konusudur. Zira K elindeki bilezikleri A'ya gösterirken H arkadaşına yardım eder ve 22 ayar, çok kaliteli bir bilezik olduğunu söyler. A'ya bu bileziğin satılmasına neden olur. K üçüncü kişi olan H'nin aldatması biliyorsa (yani bileziğin 22 ayar olduğunu biliyorsa ya da bilmesi gerekiyorsa) sözleşmeyi iptal edebilir. Zira üçüncü bir kişinin aldatması sonucu, bir sözleşme yapan taraf, sözleşmenin yapıldığı sırada karşı tarafa aldatmayı bilmesi veya bilecek durumda olması halinde, sözleşmeye bağlı değildir (TBK m.36). **Cevap C**

31.

Antika meraklısı A, ünlü bir alienin oğlu olan S'nin aile yadigarı 24 parçalık antika porselen yemek takımını satmak istediğini duyar ve ona telefon ederek bu takımın satın almak istediğini bildirir. S, ertesi gün öğle yemeği için bir lokantada buluşup konuşabilecekleri söyler. Ertesi gün lokantada S, A'ya yemek takımının fotoğraflarını göstererek takımın tümü için 60.000 YTL istediğini belirtir. A derhal kabul eder. Oysa 2 saat önce takımın 8 parçası S'nin hizmetçisi H'nin dikkatsizliği sonucu kırılmıştır.

Bu olayla ilgili aşağıdaki hâdelerden hangisi doğrudur?

- A) A ile S arasında yapılan satım sözleşmesinin gereği gibi ita edilmesi S'nin kusuru olmaksızın imkânsızlaşmış olduğundan, S'nin borcu sona ermiştir. Ancak, hasar sözleşmenin kurulmasıyla birlikte A'ya geçtiğinden A, satım bedelini ödemek zorundadır.
- B) Burada, sözleşmenin geçerli olup olmadığı tarafların tarafsız iradeleri, hâli ve şartlar, özellikle tarafların menfaat durumuna dikkate alınarak değerlendirilmelidir. Antika porselen takım ancak bir bütün olarak değer taşıdığından A ile S arasında yapılan satım sözleşmesi tümüyle batırdır.
- C) A, sözleşmeyi yaparken temeli hatasına düşmüştür. A, sözleşmeyi iptal et-

medikçe satım bedelini ödemek zorundadır.

- D) A ile S arasında yapılan satım sözleşmesinin konusu kısmen imkânsızlaşmışsa da dürtüstük kuralı gereği A, kısmi edimi kabul etmek zorundadır. Ancak, sözleşme öncesi müzakerelerde yardımcı kişinin kusurundan sorumlu olan S, A'nın zararını karşılamakla yükümlü olur.
- E) Burada sözleşme geçerli olarak kurulmuştur, ancak gabin hükümleri dikkate alınarak uyarlatma yapılmalı ve A, 16 parçanın karşılığı olarak sadece 40.000 YTL ödemelidir.

(2008-Avukatlar İçin Adil Yargı)

Çözüm: Taraflar arasındaki sözleşmenin konusu antika porselen takımındır. Sözleşme bu niteliği itibarıyla ancak tüm parçalar bir arada bulunması halinde anlam ifade eder. Zira bu takım antika değerli olan bir porselen takımındır. Bu nedenle sözleşmenin geçerli olup olmadığı tarafların tarafsız iradeleri, hâli ve şartlar, özellikle tarafların menfaat durumuna dikkate alınarak değerlendirilmelidir. Antika porselen takım ancak bir bütün olarak değer taşıdığından A ile S arasında yapılan satım sözleşmesi tümüyle batırdır. **Cevap B**

32.

A, B'ye alt deniz kıyısına bitişik tatil köyünün sağ tarafındaki tarla üzerinde otel inşa etmek düşüncesiyle 2005 yılında B ile bir satım sözleşmesi yapar. A, inar izni için başvurduğunda, satım konusu tarlanın 2003 yılında STI alanı ilan edildiğini ve inşaat yapılamayacağını öğrenir.

Bu olayla ilgili aşağıdaki hâdelerden hangisi doğrudur?

- A) Olayda sözleşme kurulduğu sırada B'nin edimi açısından objektif hukuki imkânsızlık söz konusu olduğundan sözleşme batırdır, tarafların karşılıklı olarak yerine getirdikleri edimleri hâde etmeleri gerekir.
- B) B, edimi sözleşmenin kurulmasından sonra kusuru olmaksızın imkânsızlaşmış olduğundan, borcundan kurtulur, ancak A'nın ödediği satım bedelini hâde etmekte yükümlü olur.
- C) Satım konusu tarlada inşaat yapılamayacağına kesinlik kazanması üzerine A, ayrıca mehlî tayini gerek olmaksızın sözleşmeden dönüp ödediği bedelin iadesini talep edebilir.
- D) Taşınmazın bulunduğu bölgede yapı izni verilmediğinin anlaşılmasıyla birlikte, işlem temeli gökmüş olduğundan A'nın talebi üzerine hâkim sözleşmenin fesihine karar verebilir.
- E) A, esaslı hata nedeniyle sözleşmeyi iptal edebilir.

(2007-Mart Dönemi Adil Yargı)

Çözüm: Hata (Yanılma) bir kimsenin olayları yanlış algılaması bunları yanlış değerlendirmesidir. Kanun her hatayı (yanılmayı) değil, esaslı hatayı (yanılmayı) iptal nedeni olarak düzenlemiştir (TBK m.30). Türk Borçlar Kanununda esaslı yanılma halleri örnek kabildinden sayılmıştır. TBK m.31'e göre özellikle aşağıda sayılan yanılma halleri esaslıdır:

1. Yanılan, kurulmasını istediği sözleşmeden başka bir sözleşme için iradesini açıklanmış.

BORÇLAR HUKUKU

33. Hata (yanılma) ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

- Kendi kusuruyla yanılan taraf sözleşmeyi iptal edemez.
- Karşı tarafın, yanılan tarafın gerçekte yapmak istediği sözleşmeyi icraya hazırladığını bildirmesi halinde iptal hakkı kullanılmaz.
- Beyan hatası hallerinden farklı olarak, sadece yanılma sebebiyle sözleşmenin iptali için yanılmanın esaslı olması gerekir.
- Türk Borçlar Kanununa, yanılma nedeniyle sözleşmeyi iptal hakkının hatanın fark edildiği andan itibaren 1 yıl içinde kullanılması gerekir.
- İptal hakkı bakımından kanunda öngörülen sürenin dolduğu, muhatap tarafından defî olarak ileri sürülmedikçe hüküm tarafından kendiliğinden göz önünde tutulamaz.

(2007-Mart Dönemi Adli Yargı)

Çözüm: Kendi kusuruyla yanılan taraf sözleşmeyi iptal edebilir¹¹. Ancak TBK m.35 uyarınca karşı tarafın zararını tazmin etmek zorunda kalır. Bu halde sözleşme ilişkisindeki davranıştan doğan sorumluluk (Culpa in contrahendo) söz konusudur¹². Tazmin edilecek zarar menfi zararlardır. Yani sözleşme hiç yapılması idî uğranılmayacak zararlardır¹³. Ancak hakkaniyet gerektiyorsa hâkim daha fazla bir tazminata hüküm verebilir. Bu ihtimalde hakkaniyet gerektiyorsa müspet zararların tazmini de gündeme gelebilir¹⁴. Kanun hata hükümlerine düştüğü kuralına aykırı şekilde dayanılmasının önüne geçmek üzere, hataya düşen yapmayı kastettiği sözleşmeyi diğer taraf ifa etmeyi kabul ediyorsa iptal hükümlerine dayanarak sözleşme iptal edilemez (TBK m.34) Yani karşı tarafın, hataya düşenin gerçekte yap-

¹¹ İptal hakkı yenilik doğurucu bir beyan olduğu için kural olarak şartla bağlı yapılamaz. İptal hakkının kullanılabilmesi için dava açılmasına gerek yoktur. İptal hakkı mahkeme dışı bir beyanla kullanılır. ÖĞÜZMAN/ÖZ, C.I, s.114

¹² ÖĞÜZMAN/ÖZ, C.I, s.114

¹³ ÖĞÜZMAN/ÖZ, C.I, s.114

¹⁴ ÖĞÜZMAN/ÖZ, C.I, s.114

mak istediği sözleşmeyi icraya hazır olduğunu bildirmesi halinde iptal hakkı kullanılmaz. Gerçek beyan hatası hallerinde gerekse sahte hata sebebiyle sözleşmenin iptali için hatanın esaslı olması gerekir. İptal hakkı bakımından kanunda öngörülen sürenin dolduğu, muhatap tarafından defî olarak ileri sürülmesi dahi hüküm tarafından kendiliğinden göz önünde alınır. Zira söz hakkı düşürüldür¹⁵. **Cevap B**

34. İrade sakatlığı, nedeniyle iptal hakkı ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

- Hilenin (aldatma) esaslı bir nitelik taşıması durumunda sözleşmeyi iptal hakkı kullanılmaz.
- Hileyle (aldatmaya) uğrayan kimse, sözleşmenin iptali için öngörülen 1 yıllık sürenin dolmasından sonra da, bu sözleşme gereği yerine getirmekte yükümlü olduğu edimlerin ifasından kaçınılabılır.
- Kendi kusuru ile yanılan taraf sözleşmeyi iptal edemez.
- Zamanaşımını kesen durumlardan birinin mevcudiyeti halinde iptal hakkının kullanılması için öngörülen 1 yıllık süre yeniden işlemeye başlar.
- Sahte yanılma durumunda sözleşmenin iptali için yanılmanın esaslı olması gerekir; buna karşılık beyanda yanılma hallerinde sözleşmenin iptal edilebilmesi için yanılmanın esaslı olması şart değildir.

(2006-Nisan Dönemi Adli Yargı)

Çözüm: Hile (aldatmanın) esaslı olup olmadığının bakılmaksızın sözleşmenin iptaline neden olur. Ancak aldatılan taraf sözleşmeyi iptal hakkını bir yıllık hak düşürücü süre içinde kullanmak zo-

¹⁵ İptal hakkının kullanılmasında kanunda öngörülen hak düşürücü süre 1 yıldır. Bu sürenin işlemeye başlayacağı an "yanılma veya aldatmayı öğrendiği ya da korkutmanın etkisinin ortadan kalktığı andır". Bu bir yıllık süreden başka sözleşmenin kurulmasından itibaren on yıllık bir üst sürenin daha bulunup bulunmadığı tartışmalı bir husustur.

rundadır. Bu süre geçtikten sonra sözleşme hile nedeniyle iptal edilemez (TBK m.39). Ancak hile ve ikrah halinde, şayet aldatma veya korkutmaya çıkarılan taraf edimini ifa etmiş değilse, bir yıllık hak düşürücü süre geçmiş olsa dahi TBK m.81/f.2 ona, kendisine karşı açılacak ifa davasında hile veya ikrah def'inde bulunabilmek imkânı tanımlar¹⁶. Bu nedenle hileyle uğrayan taraf bir yıllık süre dolduktan sonra da sözleşme gereği yerine getirmek zorunda olduğu edimin ifasından kaçınılabılır. **Cevap B**

35. Aşağıdakilerin hangisinde sözleşmenin geçersizliği ileri sürmek veya sözleşmeyi iptal etmek mümkün değildir?

- Vastada yanılma
- Sözleşmenin niteliğinde yanılma
- Zihni kayıt
- Mutlak muvazaa
- Bir kimsenin üçüncü bir şahsın ikrahi (tehdit) nedeniyle sözleşme yapması; ancak sözleşmenin karşı tarafının bu durumdan haberdar olmaması

(2006-Nisan Dönemi Adli Yargı)

Çözüm: Zihni kayıt, bir kimsenin arzu etmediği bir beyanı bilerek yapmış olması halinde gündeme gelir. Mesela bir kimse bir tekil reddetmek istemesine rağmen kabul beyanında bulunmuşsa zihni kayıt söz konusu olur¹⁷. Zihni kayıtlı beyanda bulunan, beyanı bilerek yaptığı için yanılma hükümleri uygulanamaz¹⁸. **Cevap C**

¹⁶ ÖĞÜZMAN/ÖZ, C.I, s.133

¹⁷ ÖĞÜZMAN/ÖZ, C.I, s.77

¹⁸ ÖĞÜZMAN/ÖZ, C.I, s.78

36. M, antika bir Çin vazosunu 01.02.2005 tarihinde T'ye 20.000 YTL karşılığında satmıştır. Sözleşme vazonun T'ye teslim tarihi 01.03.2005 olarak kararlaştırılmıştır. M, 26.02.2005 tarihinde, teslim tarihinin yaklaşması nedeniyle ifa hazırlıklarına başlar ve vazoyu ambalajlamak isterken dikkatsizliği sonucunda elinden düşürerek parçalanmasına yol açar.

Bu olayla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

- A) Vazonun teslimi imkânsız olduğu için sözleşme batıdır.
B) Sözleşme geçerli olarak kurulmuştur, ancak vazonun tesliminin imkânsız hale gelmesi nedeniyle borç ilişkisi sona erer.
C) Olayda hasara katılma yitirilmişliği M'ye aittir.
D) T, M'den ancak menfi zararlarının tazminini talep edebilir.
E) Olayda sonraki imkânsızlık hükümleri uygulanır.

(2006-Nisan Dönemi Adli Yargı)

Çözüm: M ile T arasında 01.02.2005 tarihinde geçerli bir biçimde sözleşme kurulmuştur. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununa göre Kanundan, durumun gereğinden veya sözleşmede öngörülen özel koşullardan doğan aykırı haller dışında, satılan varar ve hasarı, taşınır satışlarında zilyetliğin devri, taşınmaz satışlarında ise, teslim anına kadar satıcıya aittir (TBK m.208/f.1). Taşınır satışlarında, alıcının satılanın zilyetliğini devralmada temerrüde düşmesi durumunda zilyetliğin devri gerçekleşmişcesine satılanın yarar ve hasarı alıcıya geçer. Satıcı alıcının isteği üzerine satılan ifa yerinden başka bir yere götürürse satılanın yarar ve hasarı, satılana teslim edildiği anda alıcıya geçer. Olayda taşınırın zilyetliği devredilmediğine göre hasar ve yarar satıcı üzerindedir. Bu sebeple taşınırın kırılması şeklide ortaya çıkan hasara satıcı M katılacaktır. **Cevap C**

37. Maliki olduğu arsa üzerinde bir villa yaptırmak isteyen A, geçitli müteahhitlerle görüşür ve onlardan teklifte bulunmalarını ister. Bu arada A'ya gelen B'nin inşaatı tasarayan inşaatı maktup, işin müteahhit M'ye verilmesini halinde, vergi kaçırıldığı hususunda vergi daireesine ihbarda bulunulacağı belirtilmektedir. Geçmiş yıllarda bazı vergi usulsüzlükleri yapan A, bu durum karşısında en palalı teklifi vermiş olmasına rağmen M ile sözleşme yapar.

Bu durumda ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

- A) A, gabin (aşırı yararlanma) nedeniyle sözleşmeyi iptal edebilir.
B) M, söz konusu maktubu kendisini yollamadığı ve bu maktupun haberi dahil olmadığını iddia ve ispat ederek sözleşmenin iptaline engel olabilir.
C) Sözleşmenin aldatma nedeniyle iptali mümkün olup, hâkin sözleşmenin kurulmasından itibaren işlemeye başlayan 1 yıllık hak düşürücü süre içinde kullanılması gerekir.
D) A'nın sözleşmeye icazet vermesi, teminat talep etme hakkını da ortadan kaldırır.
E) M'nin teklif ettiği fiyat ile diğer müteahhitler tarafından teklif edilen fiyat arasında aşırı bir farkın mevcut olması halinde A, korkutma nedeniyle sözleşmeyi iptal edebilir.

(2005-Kasım Dönemi Adli Yargı)

Çözüm: Olay hukuki tehditle alakalıdır. Hukuki tehdit, bir hâkin veya yasa yetkisinin kullanılacağı ileri sürülerek diğer taraftan aşırı bir yarar elde etmesidir. TBK m.38/2'ye göre "Bir hakta veya karardan doğan bir yetkinin kullanılacağı korkutmasıyla sözleşme yapıldığında, bu hakkı veya yetkiyi kullanacağını açıklayan, diğer taraftan zor durumda kalmasından aşırı bir menfaat sağlamış olması halinde, korkutmanın varlığı kabul edilir". Hukuki tehdidin sözleşmeyi iptal nedeni sayılabilmesi için aşırı bir oransızlığın bulunması gerekir. Örneğin A, yıllar önce satılacak fatura tanzim ettiğini bildirdiği B'ye şayet kendisinden mal almasa Maliye Bakanlığına şikâyet edeceğini

söyleyerek tehdit etmiş ve A, B'den piyasa rayıncının çok üzerinde bir fiyata mal almak zorunda kalmıştır. Hukuksal tehlike uğrayan taraf sözleşmeyi 1 yıl içinde iptal edebilir. Süre korkunun ortadan kalktığı tarihten itibaren başlar. Tehlike uğrayan taraf sözleşmeyi iptal etmese dahi zararlarının tazminini talep edebilir (TBK m.39/2). Bu nedenle M'nin teklif ettiği fiyat ile diğer müteahhitler tarafından teklif edilen fiyat arasında aşırı bir farkın mevcut olması halinde A, tehdit nedeniyle sözleşmeyi iptal edebilir. **Cevap E**

38. Bankadan kredi almak isteyen A, yakın arkadaş B'den kendisine kefi olmasını rica eder. A'nın bu ricasını kıramayan B, gerçekte istemediği halde kefalet sözleşmesini yapar.

Bu olayda aşağıdakilerden hangisi sözleşme konusudur?

- A) Salike hata
B) Sözleşmenin niteliğinde hata
C) Zihni kayıt
D) Muvazaal
E) Gabin

(2005-Nisan Dönemi Adli Yargı)

Çözüm: Kişinin yaptığı işlemi aslında yapmak istemediği durumlarda zihni kayıtları sözde, Örneğin kişinin kefalet sözleşmesi ile kefi oluren, iftın içe, aslında kefi olmamak istememesi hall. Bu ihtimalde yapılan beyan güven nezariyesi çerçevesinde sonuç doğurur, karşı tarafın durumunu bilmesini halinde böyle bir beyan aktın inkadına yol açar. Zihni kayıtla beyanda bulun, beyan bilerek yaptığı için hata hükümlerine de dayanamaz. **Cevap C**

39. A, alacaklılarının icra takibinden çekindiği için arkadaş B'ye durumu açıklayıp buzdolabının bir süre B'nin evinde kalmasını ister. Aralarında bir satım sözleşmesi yaparlar.

A ile B arasındaki satım sözleşmesiyle ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

- A) Muvazaal nedeniyle geçersizdir.
B) Kanuna karşı hile nedeniyle geçersizdir.
C) Hile nedeniyle iptal edilebilir.
D) Kanunen öngörülen şekle uygun ise geçerlidir.
E) Teminat kurallarını ihlal ettiğinden, taraflar bunun geçersizliğini A'nın alacaklılarına karşı ileri sürerler.

(2004-Adli Yargı)

Çözüm: Muvazaal iki tarafın gerçek iradelerini gizleyerek görüldürde işlem yapmaktır. Mutlak muvazaal ve nisbi muvazaal olmak üzere ikiye ayrılır.

Mutlak muvazaal: Taraflar gerçekte yapmayı arzu ettikleri gızel bir işlem bulunmasına karşın arzu etmedikleri görüldürde işlem yapmaktadırlar. Mutlak muvazaada görüldürde tek işlem vardır. Örneğin icra takibinde mal kaçırmak için A malları B'ye satıyor. Satım sözleşmesi mutlak muvazaal nedeniyle geçersizdir.

Nisbi Muvazaal: Nisbi muvazaada iki ayrı işlem bulunmaktadır. Örneğin baba didikten sonra kızından mal kaçırmak amacıyla hayatta iken taşınmazların oğlu B'ye satıyor. Bu işleminde babamal kaçırmak için satım sözleşmesi yapılmıştır, oysaki asıl amaç bağışlamaktır. Söz konusu satım sözleşmesi nisbi muvazaal nedeniyle geçersizdir. Olaya göre A alacaklılarının icra takibinden çekindiği için aslında bir yapmayı düşündüğü bir sözleşmeyi (satım sözleşmesi) yapmıştır. Yapılan sözleşme tarafların gerçek iradelerini yansıtmamaktadır. Bu nedenle sözleşme muvazaal nedeniyle geçersizdir. **Cevap A**

40. Üçüncü kişinin ikrahi (korkutma) ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

- A) Üçüncü kişinin korkutması sözleşmeyi kesin olarak hükümsüz kılar.
- B) Üçüncü kişinin korkutması diğer taraf biliyor veya bilmesi gerekiyorsa, ikraha maruz kalan korkunun kalkmasından itibaren 1 yıl içinde sözleşmeyi iptal edebilir.
- C) Üçüncü kişinin korkutması diğer tarafta bilinmese dahi ikraha maruz kalan taraf korkunun kalkmasından itibaren 1 yıl içinde sözleşmeyi iptal edebilir, ancak diğer taraf iyi niyetliyse, onun zararlarını ödemek zorundadır.
- D) Korkutmaya maruz kalan taraf akde icazet verse dahi, ikrahi yapmış olan üçüncü kişiden tazminat isteyebilir.
- E) Üçüncü kişinin korkutması, sözleşmenin kurulmasını engeller, sözleşme yok hükmündedir.

(2003-Adli Yargı)

Çözüm: Üçüncü kişinin korkutmasına maruz kalan taraf korkunun kalkmasından itibaren 1 yıl içinde sözleşmeyi iptal edebilir (TBK m.37/f.2). Bu ihtimalde hakkaniyet gerektiriyorsa karşı tarafın iptal yüzünden uğradığı zararı akdi iptal eden tazminle yükümlüdür. Diğer taraftan akde icazet vermek tazminat istemek hakkını ortadan kaldırmaz (TBK m.39/f.2). **Cevap D**

41. Antika vazosunu satmak için B'ye icapta bulunan A, malın gerçek değerini bilmemektedir. Alıcı B ise vazonun gerçek değerinin 500 milyon olduğunu bildiği halde bunun 200 milyon edebileceğini daha fazla bir bedelle almayı kabul etmiştir.

A, aşağıdaki sebeplerden hangisine dayanarak sözleşmeyi feshedebilir?

- A) Aşırı yararlanması
- B) Yanılma
- C) Aldatma
- D) Korkutma
- E) Muvazaal

(2000-Adli Yargı)

Çözüm: B, antika vazonun gerçek değerinin 500 YTL olduğunu bilmektedir. Ancak vazonun gerçek değerini gizleyerek aldatma kastıyla hareket ederek en fazla 200 YTL edebileceğini A'ya söylemiştir. B'nin fiili bu açıdan hile (aldatma) teşkil eder. Aldatmada irade ile beyan arasındaki uyumsuzluğun nedeni kişinin yanlışlığı değil yalanlımasıdır. Aldatma nedeniyle sözleşmenin iptal edilebilmesi için;

- a) Aldatma eyleminin varlığı (B'nin vazonun antika olmasına rağmen bunu gizlemesi)
- b) Aldatma kastının varlığı (B, antika vazo hakkında yanlış beyanda bulunmuştu, A bu sözleşmeyi yapamayacağı bilinç ve düşünce içinde olmalıdır).
- c) İliyet bağı aranır. **Cevap C**

42. A, 10 top kumaşın satılması konusunda B'ye öneride bulunduğunu sanarak C'ye öneride bulunmuştur.

Buna göre aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

- A) A, şahısta yanılmıştır. C, A'nın yanlışlığını anlamamakta haklı ise A, sözleşmeyi iptal edemez.
- B) A, sözleşme ile bağlıdır.
- C) B, yanlışlığı ise A sözleşmeyi feshedemez.
- D) A, sözleşmenin konusu olan şeyde yanılmıştır. C yanlışlığı ise A sözleşmeyi feshedemez.
- E) Sözleşmenin konusu olan şey yalnızca karşı tarafın şahsına ilişkin bir şey olmadıktan A, sözleşmenin iptalini isteyemez.

(2000-Adli Yargı)

Çözüm: Olayda şahısta yanılma vardır. Türk Borçlar Kanununun 31/f.1, b.3'e göre borç ilişkisinin tarafı hakkında beyan hatası esaslı yanılma hallerindendir. Esaslı yanılma halinin varlığı halinde yanılan taraf sözleşmeyi iptal etme hakkına sahiptir. Ancak güven teorisine göre bir şahsın davranışını dürtürlük kuralı uyarınca kendisine yapılmış bir irade beyanını saymakta haklı görünen kimseye karşı sözü geçen davranışın bir irade beyanının unsurlarını ve özellikle hukuki sonuca yönelmiş arzuyu taşıması dahi irade beyanı varmış gibi hukuki sonuç doğurur²⁰. Bu nedenle C, hata yapıldığını anlamamakta haklı ise A, sözleşmeyi iptal edemez. **Cevap A**

Temsil/Temsil Yetkisi/Temsilin Hükümleri/Yetkisiz Temsil ve Sonuçları

43. A, kilos 5 TL'den 3 ton Tosya pirinci alması için B'ye temsil yetkisi verir. Buna karşılık bulduğu pirincin kalitesini çok beğenen B, temsilci olduğunu açıklayarak pirinç üreticisi C'den, kilos 7 TL'den 6 ton Tosya pirinci alır.

Bu olaya göre, aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

- A) Bu olayda dolaylı temsil söz konusudur.
B) Bu olayda B, kendisine A tarafından verilen yetkiyi sadece aştığı için yetkisiz temsil söz konusu değildir.
C) Bu sözleşmeye ancak temsil olunan A'nın icazet vermesi hâlinde, başından itibaren temsil yetkisi varmış gibi sözleşme geçerli hâle gelir.
D) İcazet, bozucu yenilik doğuran bir hakkın kullanılması niteliğini taşır.
E) A'nın icazet vermemesi hâlinde sözleşme, B ve C arasında kurulmuş olur ve hükümlerini doğurur.

(2011-Aralık Dönemi Adli Yargı)

Çözüm: Olayda B'ye verilen temsil yetkisi²¹, en fazla 5 TL'den 3 ton Tosya pirincin alınmasına yöneliktir. Temsil yetkisi temsil olunan taraftan bu şekilde sınırlandırılmıştır. Buna göre B, en fazla kilos 5 TL'den 3 ton Tosya pirinci alabilir. Bu sınırlamaya uyulmaksızın gerçekleştirilen işlemler yetkisiz temsil hükümlerine tabi olur. Temsil yetkisinin bulunmadığı ya da bulunmasına karşın yetki sınırının aşıldığı hallerde yetkisiz temsilden bahsedilir. Kural olarak yetkisiz temsil durumunda işlem temsil olunan bağlamaz. Ancak üçüncü kişi işleme bağlıdır (tek taraflı bağlamazlık). (TBK m. 46). Bu sözleşmeye ancak temsil olunan A'nın icazet

vermesi hâlinde, başından itibaren temsil yetkisi varmış gibi sözleşme geçerli hâle gelir. **Cevap C**

Temsil	
Doğrudan Doğruya Temsil ✓	Dolaylı Temsil ✓
Temsilci temsil olunan adına ve hesabına işlem yapar.	Temsilci kendi adına temsil olunan hesabına işlem yapar.

44. A, arkadaş B'ye kilos en fazla 3 TL'den, 1 ton Tosya pirinci alması konusunda temsil yetkisi verir. Ancak B, pirinç üreticisi C'den çok beğendiği pirinci kilos 5 TL'den satın alır.

Bu olayla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

- A) A, B'ye temsil yetkisi verirken sınırlı bir temsil yetkisi vermiştir.
B) B yaptığı işlem ile temsil yetkisinin sınırını aşmıştır.
C) Bu olayda yetkisiz temsil kuraları uygulanacaktır.
D) A icazet vermediği sürece yapılan sözleşme A'yı bağlamaz.
E) B'nin yaptığı bu sözleşme yetkisiz temsil sebebiyle batıldır.

(2010-Aralık Dönemi Adli Yargı)

Çözüm: Olayda B'ye verilen temsil yetkisi, en fazla 3 TL'den 1 ton Tosya pirincin alınmasına yöneliktir. Temsil yetkisi temsil olunan taraftan bu şekilde sınırlandırılmıştır. Buna göre B, en fazla kilos 3 TL'den 1 ton Tosya pirinci alabilir. Bu sınırlamaya uyulmaksızın gerçekleştirilen işlemler yetkisiz temsil hükümlerine tabi olur. Temsil yetkisinin bulunmadığı ya da bulunmasına karşın yetki sınırının aşıldığı hallerde yetkisiz temsilden bahsedilir. Kural olarak yetkisiz temsil durumunda işlem temsil olunan bağlamaz. Ancak üçüncü kişi işleme bağlıdır (tek taraflı bağlamazlık). Temsil olunan işleme icazet vererek işlemi geçerli hâle getirebilir. İcazet verildiği takdirde işlem baştan itibaren geçerli hâle gelir. İcazet verilmemiş olduğu takdirde taraflar verilmemiş esassına göre (TBK m. 46). Üçüncü kişinin işleme icazet verilmemesi nedeniyle uğradığı zararlardan dolayı yetkisiz temsilci sorumlu tutulacaktır. Üçüncü kişinin tazminatı talep edeceği zarar kuralı olarak zarar zarardır. Ancak yetkisiz temsilde müspet zararın tazmini de gündeme gelebilir. (TBK m. 47) **Cevap E**

45. A, kilos en fazla 3 TL'den 100 ton pirinç alması için T'ye temsil yetkisi verir. Ancak T, çok kaliteli pirinç bulduğunu düşünerek kilos 5 TL'den 100 ton pirinç satıcı S'den alır.

Buna göre, aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

- A) Olayda T, başlangıçta yetkili temsilci konumunda olsa da sonradan yetkisini aşarak işlem yaptığından yetkisiz temsilci hâline gelmiştir.
B) Temsil olunan A, bu sözleşmeye icazet vererek sözleşmenin hükümlerini ve sonuçlarını doğurmasını sağlayabilir.
C) İcazet verilmeye kadar sözleşme askıda bir sözleşmedir.
D) Başlangıçta T'ye yetki verildiği için her durumda A, S'nin uğrayacağı zarardan sorumlu olacaktır.
E) A'nın sözleşmeye icazet vermemesi sözleşmeyi kesin olarak hükümsüz hâle getirir.

(2009-Nisan Dönemi Adli Yargı)

Çözüm: Olayda A'ya verilen temsil yetkisi, en fazla 3 TL'den 100 ton pirinç alınmasına yöneliktir. Temsil yetkisi temsil olunan taraftan bu şekilde sınırlandırılmıştır. Buna göre A, en fazla kilos 3 TL'den 100 ton pirinç alabilir. Bu sınırlamaya uyulmaksızın gerçekleştirilen işlemler yetkisiz temsil hükümlerine tabi olur. Temsil yetkisinin bulunmadığı ya da bulunmasına karşın yetki sınırının aşıldığı hallerde yetkisiz temsilden bahsedilir. Kural olarak yetkisiz temsil durumunda işlem temsil olunan bağlamaz. Ancak üçüncü kişi işleme bağlıdır (tek taraflı bağlamazlık). (TBK m. 46). Temsil olunan işleme icazet vererek işlemi geçerli hâle getirebilir. İcazet verildiği takdirde işlem baştan itibaren geçerli hâle gelir. İcazet verilmemiş olduğu takdirde taraflar verilmemiş esassına göre (Sebeptsiz zarar). Üçüncü kişinin işleme icazet verilmemesi nedeniyle uğradığı zararlardan dolayı yetkisiz temsilci sorumlu tutulacaktır. Üçüncü kişinin tazminatı talep edeceği zarar kuralı olarak zarar zarardır. Ancak yetkisiz temsilde müspet zararın tazmini de gündeme gelebilir. **Cevap D**

²¹ Temsil yetkisi verilmesi işlemi tek taraflı bir hukukî işlemdir. Bu beyan temelleyle yönlendirilmesinde hüküm ifade eder. ÖĞÜZMAN/ÖZ, C.I, s.233.

46. Ankara'da ikamet eden pul koleksiyonu meraklısı C, İstanbul'da ikamet eden E'nin, çok nadir bulunan bazı pulların yer aldığı koleksiyonunu satmak istediğini öğrenir. Rahatsızlığı nedeniyle İstanbul'a gitmeyen C, arkadaşları K'ye genel temsil yetkisi içeren ve bu yetkinin geri alınmayacağına ilişkin bir yetki belgesi verir. K, yetki belgesini ibraz ederek E ile pazarlık başlar ve bu pazarlık sonucunda E, 50.000 YTL karşılığında koleksiyonu devretmeyi kabul eder. Sözleşmeye göre E, koleksiyonu hemen teslim edecektir. Satım bedelinin yarısını peşin olarak ödenmiş, diğer yarısı için de C'nin Ü'den alacağı onun adına K tarafından E'ye temlik edilmiştir.

Olayla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

- A) C, geri alma hakkından feragat ettiği için sonradan K'yi temsilsizlikten azlemez.
- B) C, sözleşmenin kurulmasından önce K'yi azletmiş olsa dahi, yetki belgesini geri almadığı için K'nin bu belgeyi ibraz ederek iyi niyetli E ile yaptığı sözleşmeye bağlı olacaktır.
- C) K'nin, C'ye ait alacağı devredilebilmesi için bu hususta özel olarak yetkili kılınmış olması gerekir.
- D) Alacak geçerli olarak devredilmişse Ü'nün borcunu C'ye ifa ederek borcundan kurtulması mümkündür.
- E) Ü'nün yeni alacağı E'ye borcu ifadan kaçınması halinde, E ödenmeyen meblağ için C'ye başvuramaz.

(2005-Nisan Dönemi Adli Yargı)

Çözüm: C ile K arasında temsil ilişkisi kurulmuştur. Temsil ilişkisinde K temsil olunan C ise temsilcidir. Genel olarak temsil yetkisinin sona erdirilmesinden feragat etmek yani temsil yetkisinin geri alınmayacağına ilişkin kayıtlar hükümsüzdür. Bu husus kişilik hakları içinde değerlendirilir ve ondan vazgeçmek ya da sınırlamak hukukten mümkün değildir. Nitekim TBK m. 42/f.2'ye göre "temsil olunanın temsil yetkisinin sınırlandırılması ve geri alınması" hâkkından önce den feragat etmesi hükümsüzdür. Bu nedenle C, geri alma hakkından feragat etmesine karşın K'yi

temsilsizlikten azledebilir. Borçlar Kanununa göre temsil olunanın temsiliye temsil belgesi verdiği hallerde bu belgeyi geri alma yükümlülüğü bulunmamaktadır. Şayet belge geri alınmamışsa iyi niyetli üçüncü kişiyle yapılan sözleşme nedeniyle doğacak zararların tazmini gündeme gelmektedir (TBK m. 44/f.2). Bu nedenle sözleşmenin kurulmasından önce K'yi azletmiş olsa dahi, yetki belgesini geri almadığı için K'nin bu belgeyi ibraz ederek iyi niyetli E ile yaptığı sözleşmeye bağlı kalmak zorunda değildir, o bu sözleşme nedeniyle ortaya çıkacak zararların tazminine yükümlüdür. K'nin, C'ye ait alacağı devredilebilmesi için bu hususta özel olarak yetkili kılınmış olması gerekmez. Alacağın devri özel yetkiyi gerektirmez. Devir geçerli ise Ü borcunu devralan kişiye (E'ye) ödeyerek borcundan kurtulur. Bu nedenle devir geçerli ise alacak geçerli olarak devredilmişse Ü'nün borcunu C'ye ifa ederek borcundan kurtulması mümkündür. **Cevap D**

ÖNEMLİ NOT

TBK m. 42/f.3'e göre: "Temsil olunan verdiği yetkiyi üçüncü kişilere açıkça veya dolaylı biçimde bildirmişse, bu yetkiyi tamamen veya kısmen geri aldığı onlara bildirmediği takdirde, yetkinin geri alındığını iyi niyetli üçüncü kişilere karşı ileri sürer."

TBK m. 44/f.2'ye göre "Temsil olunan veya halefleri, temsilcinin belgeyi geri vermesi için gerekeni yapmazlarsa, bundan dolayı iyi niyetli üçüncü kişilerin zararını gidermekle yükümlüdürler."

47. Aşağıdakilerden hangisi doğrudan temsilin hükümlerinden biri değildir?

- A) Temsil olunan adına yaptığı sözleşmeyi karşı tarafın aldatması nedeniyle ancak temsilci iptal edebilir.
- B) Temsilcinin karşı tarafa yaptığı aldatma, üçüncü kişinin aldatması değil, taraf aldatması olarak dikkate alınır.
- C) Temsilcinin temsil olunan adına işlemi yaparken ayırtım gücüne sahip olması yeterlidir.
- D) Temsilci, temsil olunan adına tasarruf işlemi yaparken, temsil olunanın tasarruf edilen hak üzerinde tasarruf yetkisine sahip olması gerekir.
- E) Temsilcinin irade beyanının hata nedeniyle sakatlanması, temsilci adına yaptığı işlemin geçerliliğini etkiler.

(2003-Adli Yargı)

Çözüm: Doğrudan doğruya temsilde temsilcinin yaptığı sözleşmeden doğan haklar da borçlar da temsil olunanı altır (TBK m. 40). Temsilcinin yaptığı sözleşmeye, üçüncü kişinin aykırı davranması hile yapması vb. durumlarda yasal yollara başvurma hakkı da temsil olunanı altır. Temsilcinin böyle bir yetkisi yoktur. **Cevap A**

Borçların İfası/İfa Yeri/İfa Zamanı/İfa Sırasıİşlemin yapıldığı sırada İzmir'de bulunduğu-
dan İzmir'de teslim edilmelidir. **Cevap C**

48. Ankara'da oturan A, İstanbul'a yaptığı bir seyahat esnasında İstanbul'da oturan B ile tanışır ve B'den Brin İzmir'deki yazlık evinde bulunan aile yadigarı antika vazosuunu fotoğrafı göstererek satın alır. Taraflar bedelin Brin banka hesabına yatırdığı günden itibaren 10 gün içerisinde vazonun da teslimi konusunda anlaşır, ancak vazonun nerede teslim edileceği konusunu belirlemezler. İfa günü yaklaşıken bu konuda taraflar arasında anlaşmazlık doğar. **Bu olayla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?**
- A) A ile B arasındaki sözleşme İfa yeri kararlaştırılmadığı için geçersizdir.
B) Hâkim İfa yerini yoruma belirlir.
C) Vazo, sözleşmenin yapıldığı sırada İzmir'de bulunduğundan İzmir'de teslim edilmelidir.
D) Vazo, alıcının yerleşim yeri olan Ankara'da teslim edilmelidir.
E) Vazo, borçlunun yerleşim yeri olan İstanbul'da teslim edilmelidir.

(2008-Avukatlar İçin Adli Yargı)

Çözüm: Borcun İfa yeri, tarafların açık veya örtülü iradelerine göre belirlenir. Aksine bir anlaşma yoksa aşağıdaki hükümler uygulanır (TBK m.89):

1. Para borçları, alıcının ödeme zamanındaki yerleşim yerinde,
2. Para borçları, sözleşmenin kurulduğu sırada borç konusunun bulunduğu yerde,
3. Bunların dışındaki bütün borçlar, doğumları sırasında borçlunun yerleşim yerinde, İfa edilir.

Alıcının yerleşim yerinde İfası gereken bir borcun doğumundan sonra alıcının yerleşim yerini değiştirmesi sebebiyle İfa önemli ölçüde güçleşmişse borç, alıcının önceki yerleşim yerinde İfa edilebilir. **Buna göre para ve para borçları dışındaki borçlarda İfa yeri borçlunun yerleşim yeridir. Para borçlarında ise kanunî İfa yeri sözleşmenin kurulduğu sırada sözleşme konusu malın bulunduğu yerdir. Vazo, sözleş-**

49. K ile L arasında 31 Ekim 2001 günü yapılan sözleşme, K ödünç aldığı parayı 4 ay sonra ödemeyi taahhüt etmiştir. **Paramun ödemesi gereken tarih aşağıdakilerden hangisidir?**
- A) 28 Şubat 2002
B) 1 Mart 2002
C) 2 Mart 2002
D) 3 Mart 2002
E) 4 Mart 2002

(2002-Adli Yargı)

Çözüm: İfa zamanı taraflarca kararlaştırılmadıkça veya hukukî ilişkin özelliğinden anlaşılmadıkça her borç, doğumunda muaccel olur (TBK m.90). **Borçlar Kanununun 92. maddesine göre, bir borcun veya taraflardan birine düşen herhangi bir yitiriltiliğin sözleşmenin kurulmasından başlayarak belli bir sürenin sonunda İfası gerekiyorsa, İfa zamanı aşağıdaki biçimde belirlenir:**

1. Gün olarak belirlenmiş süre, sözleşmenin kurulduğu gün sayılmaksızın, bu sürenin son günü dolmuş olur.
2. Hafta olarak belirlenmiş süre, son haftanın sözleşmenin kurulduğu güne ismen uyan gününde dolmuş olur.
3. **Ay olarak veya yıl, yarım ve yılın dörtte biri gibi birden çok ay içeren bir zaman olarak belirlenmiş süre, sözleşmenin kurulduğu gün ayın kaçinci günü ise, son ayın bunu karşılaman gününde dolmuş olur. Son ayda bunu karşılayan gün yoksa süre, bu ayın son günü dolmuş sayılır.**

4. Yarım aydan onbeş günlük süre anlaşılır. Bir veya birden çok ay ve yarım ay olarak belirlenmiş sürenin dolduğu gün, son aya onbeş gün eklenerek belirlenir. **Buna göre, 31 Ekim 2000 tarihinden sonraki dört ay sonunda ödenecek borcun İfa tarihi 28 Şubat 2000 tarihidir. Zira şubat ayında son gün 28. gündür. Cevap A**

50.

Ankara'da oturan K, İstanbul'a yaptığı bir seyahat sırasında, İstanbul'da oturan L ile tanışır ve L'den, L'nin İzmir'deki yazlık evinde bulunduğunu bildirdiği antika vazosunu fotoğrafından göstererek satın alır. Taraflar bedelin L'nin banka hesabına yatırdığı günden itibaren 10 gün içinde vazonun teslimi konusunda anlaşır, ancak vazonun nerede teslim edileceği konusunu üzerinde durmazlar. İfa günü yaklaşıken bu konuda taraflar arasında anlaşmazlık doğar.

Vazonun İfa edileceği yerde ilgili olarak aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

- A) K ile L arasındaki sözleşme, İfa yeri kararlaştırılmadığı için geçersizdir.
B) Hâkim İfa yerini yoruma belirlir.
C) Vazo, borçlunun yerleşim yeri olan İstanbul'da teslim edilmelidir.
D) Vazo, alıcının yerleşim yeri olan Ankara'da teslim edilmelidir.
E) Vazo, sözleşmenin yapıldığı sırada İzmir'de bulunduğundan, İzmir'de teslim edilmelidir.

(2002-Adli Yargı)

Çözüm: TBK m.89'a göre borcun İfa yeri, tarafların açık veya örtülü iradelerine göre belirlenir. Aksine bir anlaşma yoksa para borçları sözleşmenin kurulduğu sırada borç konusunun bulunduğu yerde İfa edilir. Sözleşme konusu varsa, sözleşmenin yapıldığı sırada İzmir'de bulunduğundan, İzmir'de teslim edilmelidir. **Cevap E**

51.

(A) ile (B) 28 Şubat 2000 tarihinde bir satım akdi yapmışlar ve satış bedelinin üç ay sonra ödeneceği konusunda mutabakata varmışlardır.

Buna göre borcun İfa günü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 27 Mayıs 2000
B) 28 Mayıs 2000
C) 29 Mayıs 2000
D) 30 Mayıs 2000
E) 31 Mayıs 2000

(2000-Adli Yargı)

Çözüm: Türk Borçlar Kanununun 91.maddesine göre borcun İfası için bir ayın başlangıcı veya sonu belirlenmişse, bundan ayın birinci ve sonuncu günü; ayın ortası belirlenmişse, bundan da ayın onbeşinci günü anlaşılır. Borcun İfası için gün belirlenmemişse sadece ay belirlenmişse, bundan o ayın son günü anlaşılır **28 Şubat 2000 tarihinden sonraki üç ay sonunda ödenecek borcun İfa tarihi 28 Mayıs 2000 tarihidir. Cevap B**

52. Para borcunu İfa edemeyen borçlu Brin, para borcu yerine alacağı A'ya, A'nın da kabul etmesiyle değerli İran halısını vermesi hâline ne ad verilir?

- A) Kısmi İfa
B) Seçimlik borç
C) Müteselsil borç
D) İfa amacıyla edinim
E) Seçimlik yetki

(2013-Aralık Dönemi Adli Yargı)

Çözüm: Para borcunu İfa edemeyen borçlu Brin, para borcu yerine alacağı A'ya, A'nın da kabul etmesiyle değerli İran halısını vermesi hâli İfa amacıyla edinim değişikliği olarak değerlendirilebilir. İfa amacıyla edinimde, borçlu alacağına asıl edimden farklı bir şey teklif etmekte ve borç ilişkisi, bu şey paraya çevrilip alacaklı alacağına kavuştuğu anda sona ermektedir. Görüldüğü üzere, İfa amacıyla edinim borç ilişkisini derhal sona erdirmekte, ancak alacağıyla verilen şey alacağı karşılığı olarak borç ilişkisi nihayet bittir. Bu bakımdan, alacağıyla verilen şey alacağı karşılığı olmazsa, borçlunun şahsı sorumluluğu devam edecektir. **Cevap D**

Alacaklının Temerrüdü

53. Alacaklının temerrüdüyle ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

- Alacaklı temerrüde düşüğünde borçlu borcu ifa yükümlülüğünden kurtulur.
- Alacaklı temerrüde düşüğünde borçlu borç konusunu tevdi yeri tayin ettirmek üzere mahkemeye başvurmalıdır.
- Alacaklı temerrüde düşüğünde, borç konusu bozulacak türden ise hâkimin izniyle satılarak bedeli tevdi edilebilir.
- Alacaklı temerrüde düşüğünde borç konusu borsaya kayıtlı veya cari fiyatı bulunan mal ise hâkim aleni satış yerine, pazarlık suretiyle satışına izin verilir.
- Alacaklının temerrüdü borca aykırı bir davranıştır.

(2005-Kasım Dönemi Adli Yargı)

Çözüm: Alacaklının temerrüdü borçlu tarafından borca uygun olarak ifa teklifi yapılmış olmasına karşın alacaklının haklı bir neden olmaksızın ifayı reddetmesidir. Alacaklının temerrüdü borçluyu borçtan kurtarmaz. **Alacaklının temerrüde düşebilmesi için:**

- Borç muaccel hale gelmiş olmalıdır
- Borçlu ifayı teklif etmiş olmalıdır
- Alacaklı ifayı reddetmiş olmalıdır
- Alacaklının haklı bir nedeni olmamalıdır

Alacaklının temerrüdüünün sonuçları şunlardır:

- Mali tevdi ederek borçtan kurtulma: Borçlu alacaklının temerrüdü söz konusu olduğu hallerde borç konusunun tevdi edilmemesi suretiyle borcundan kurtulabilir (TBK m.107). Tevdi mahalli kural olarak mahkeme tarafından belirlenir. Ancak borç konusu ticari eşya ise hakim kararına ihtiyaç duyulmaz²². Borçlu tevdi için tevdi edilecek şahıs ile saklama sözleşmesi yapar (TBK m.561). Bu sözleşme üçüncü şahıs yararna bir sözleşme tarzında yapılmak gerekir. Borçlunun malın

tevdi edildiğini alacaklıya haber vermesi dü-rüstlük kuralı gereğidir.

b) **Malın satılarak bedelinin tevdi edilmesi:**

Şayet borç konusu çabuk bozulacak türden bir mal ise borçlu malın satılması parasının tevdi edilmesi suretiyle borçtan kurtulur (TBK m.108). Ancak bu ihtimalde malın satılacağı malın alacaklıya ihbar edilmesi gerekir. Malın satılıp bedelinin tevdi ile borçlunun borcundan kurtulması için hakimlin izni şarttır²³. Borçlunun hakimden izin almadan malı satıp bedelini tevdi etmesi onu borcundan kurtarmaz²⁴. Mal borsa raylı bulunana bir mal ise ihbara ihtiyaç duyulmaz. Satışa mahkemenin izin vermesi gerekir.

c) **Sözleşmeden dönme:** Borcun konusu bir şeyin teslimini gerektirmiyorsa, alacaklının temerrüdü hâlinde borçlu, borçlunun temerrüde ilişkin hükümlere göre sözleşmeden dönebilir (TBK m.110). **Cevap A**

²² OĞUZMAN/ÖZ, C.I, s.385

²⁴ OĞUZMAN/ÖZ, C.I, s.385

54. Tacir T, B ile 100 ton üzüm ile ilgili bir satım sözleşmesi yapmıştır. Teslim tarihinde T, üzümlerin teslimini B'ye teklif etmiş, B üzümleri teslim almaktan kaçınmıştır.

T'nin borçtan kurtulma yolu aşağıdakilerden hangisidir?

- T, alacaklı B temerrüde düşüğü için borcundan kurtulur.
- T, üzümleri satır ve bedelli tevdi ederek borçtan kurtulur.
- T, üzümleri ikametgâhının bulunduğu yer icra dairesine tevdi ederek borçtan kurtulur.
- T, üzümleri bir yed-i emine tevdi ederek borçtan kurtulur.
- T, hâkimden üzümlerin satılması ve bedelinin ödenmesi için tevdi mahallinin belirlenmesini ister.

(1998-Mayıs Dönemi Adli Yargı)

Çözüm: Olayda alacaklının temerrüdü gündeme gelmiştir. Alacaklının temerrüdü, alacaklının kendisine sunulan edimi haklı bir neden olmaksızın reddetmesidir. Alacaklının temerrüde düşüğü hallerde alacaklının teslim almaktan kaçınması, çilek vs.) hâkim kararıyla satım konusuna tevdi edilmesi ve bedelinin ödenmesi için tevdi mahallini belirlenmesine karar verilir (TBK m.108). **Cevap E**

☒ **ÖNEMLİ NOT**

TBK m. 106'ya göre; "Yapma veya varmış edimi gereği kendisine önerilen alacaklı, haklı bir sebep olmaksızın onu kabullenir veya borçlunun borcunu ifa edebilmesi için kendisi tarafından yapılması gereken hazırlık faaliyetlerini yapmaktan kaçınırsa temerrüde düşmüş olur."

Borcun İfa Edilmemesi / Borca Aykırılık / Borçlunun Temerrüdünün Koşulları ve Sonuçları

55. Borçlunun borçlandığı edimin konusunun, borç ilişkisinin tarafılarına bireysel nitelik ve özellikleriyle sözleşmede tam olarak belirtildiği borca ne denir?

- A) Seçimlik borç
- B) Parça borcu
- C) Misl şey
- D) Cins borcu
- E) Bölünebilir edim

(2011-Ekim Dönemi
Avukatlar İçin Adli Yargı)

Çözüm: Borçlunun borçlandığı edimin konusunun, borç ilişkisinin tarafılarına bireysel nitelik ve özellikleriyle sözleşmede tam olarak belirtildiği borca parça borcu denir. **Cevap B**

ÖNEMLİ NOT

Bir borç ilişkisinde borç konusu olan edim; özel niteliklerine göre yerli derecede belirlenmişse "parça borcu", sadece cinsî belirtilmek suretiyle belirlenmişse "cins borcundan" bahsedilir. Örneğin Timex marka kol saati, 34 JA 0444 plakalı otomobil, sergi-de taşıtır edilen tablo parça borcunu teşkil ederken, on ton pamuk, bir kilo portakal, beş yumurta cins borcunu teşkil eder.

56. Karşılıklı edimleri içeren sözleşmelerde sözleşme taraflarından biri, borçlandığı edimi ifa etmeden veya ifasını teklif etmeden ifayı talep ederse diğer tarafın ifadan kaçınmasına imkân tanıyan karşı hak, aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Zaman aşımı
- B) Takas
- C) Ödemelik def'i
- D) İbra
- E) Alacağın temliki

(2012-Mayıs Dönemi
Avukatlar İçin Adli Yargı)

Çözüm: Karşılıklı edimleri içeren sözleşmelerde sözleşme taraflarından biri, borçlandığı edimi ifa etmeden veya ifasını teklif etmeden ifayı talep ederse diğer tarafın ifadan kaçınmasına imkân tanıyan karşı hak ödemelik def'idir. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun 97.maddesine göre "karşılıklı borç yükleyen bir sözleşmenin ifası isteminde bulunan tarafın, sözleşmenin ifasına ve özelliklerine göre daha sonra ifa etme hakkı olmadıkça, kendi borcunu ifa etmiş ya da ifasını ödememiş olması gerekir". **Cevap C**

57. Tanınmış bir ressamın orijinal tablosunun yerine, aynı tablonun kopyasının teslim edilmiş olması durumunda aşağıdakilerden hangisi vardır?

- A) Temerrüt
- B) Aliud
- C) İmkânsızlık
- D) Hukukî ayıp
- E) Eksik ifa

(2011-Nisan Adli Yargı)

Çözüm: Tanınmış bir ressamın orijinal tablosunun yerine, aynı tablonun kopyasının teslim edilmiş olması durumunda aliud adı verilir. Aliud hiç ifa etmemenin bir türüdür ve buna ilişkin sonuçlar uygulanır. Aliud durumunda alacaklı hiç ifa gerçekleştirilmemiş gibi -duruma göre- borçlunun temerrüdü veya imkânsızlık hükümlerine baş vurur. **Cevap B**

58. Ahmet komşusu Mehmet ile yaptığı kira sözleşmesi gereği, iş yerinde bulunan ve henüz 6 aydır kullandığı televizyonunu 1 yıllığına, ayda 50 TL bedel karşılığında Mehmet'e kiralar. Çok büyük olan televizyonu iş yerinden getirip Mehmet'e ancak 3 gün sonra teslim edebileceğini söyler ve Mehmet de bu süreyi uygun bulur. Ancak Ahmet'in iş yerinde sözleşmenin akdedildiği aşkân yoldırım düşmesi sonucunda çıkan bir yangın nedeniyle televizyon kullanılamaz hâle gelir.

Bu olayla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

- A) Tek tarafa borç yükleyen bir sözleşme olduğundan, borcun ifası borçluya yüklenemeyen bir sebeple imkânsız hâle geldiğinden borç sona erer.
- B) Eksik iki tarafa borç yükleyen bir sözleşme olduğundan ve borcun ifası borçluya yüklenemeyen bir sebeple imkânsız hâle geldiğinden borç sona erer.
- C) Tam iki tarafa borç yükleyen bir sözleşme olduğundan, televizyonun kullanıma elverişli hâde teslimi borçludan Ahmet kurtulur, Mehmet de ayık 50 TL bedel ödemeye borcundan kurtulur.
- D) Tam iki tarafa borç yükleyen bir sözleşme olduğundan, Ahmet televizyonun kullanıma elverişli hâde teslimi borçludan kurtulmama birlikte, Mehmet bedel ödemeye borcunu yerine getirmelidir.
- E) Ahmet temerrüde düşmüştür, Mehmet tem iki tarafa borç yükleyen sözleşmelerde temerrüdün kendisine sağladığı tüm imkânlardan yararlanabilir.

(2011-Nisan Dönemi Adli Yargı)

Çözüm: Kira sözleşmesi tam iki tarafa borç yükleyen bir sözleşmedir. Olayda yoldırım düşmesi sonucu televizyonun teslimi borcu sona erecektir. Türk Borçlar Kanununun 136.maddesine göre "borcun ifası borçlunun sorumlu tutulmamacığı sebeplerle imkânsızlaşırca, borç sona erer. Karşılıklı borç yükleyen sözleşmelerde imkânsızlık sebebiyle borçtan kurtulan borçlu, karşı taraftan almış olduğu edimi sebepsiz zenginleşme hükümleri uyarınca geri vermeye yükümlü olup, henüz kendisine ifa edilmemiş olan edimi isteme hakkını kaybeder. Borçlu ifanın imkânsızlaştığını alacaklıya geciktiriksizin bildirmez ve zararın artmaması için gerekli önlemleri almazsa, bundan doğan zararları gidermekle yükümlüdür". Bu nedenle Ahmet borçtan kurtulur. İfa imkânsızlığında Ahmet'in herhangi bir kusuru olmadığından Mehmet de ayık 50 TL bedel ödemeye borcundan kurtulacaktır. **Cevap C**

59. Borçlunun faaliyet ve işletmesi dışında meydana gelen, borcun ihaline mutlak ve kaçınılmaz bir şekilde yol açan, öngörülmesi ve karşı konulması mümkün olmayan ve iliyet bağını kesen olağanüstü olaylara mücbir sebep adı verilir. **Cevap C**

(2010-Aralık Dönemi Adli Yargı)

Çözüm: Borçlunun faaliyet ve işletmesi dışında meydana gelen, borcun ihaline mutlak ve kaçınılmaz bir şekilde yol açan, öngörülmesi ve karşı konulması mümkün olmayan ve iliyet bağını kesen olağanüstü olaylara mücbir sebep adı verilir. **Cevap C**

61.

60. Satıcı S ile alıcı A aralarında yaptıkları bir satım sözleşmesinde bedelin hemen ödenmesi, satım konusu bilgisayarı ise 3 ay sonra teslimi konusunda anlaşır. Ancak 3 ay geçtiği halde S'nin bilgisayarı teslim etmediği görüldü.

Bu olayla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

- A) İfa günü (vade) geldiğinde S bacağına kırdığı için hastanede yattığı için temerrüde düşüğünden bahsedilemez.
- B) İfa günü taraflarca birlikte belirlendiğinden ihbar çekmeye gerek olmaksızın S temerrüde düşer.
- C) Olayda iki tarafta yükleyen sözleşme olduğundan sadece özel sonuçlar doğacak, beklenmedik hâlden sonuçlanırlık söz konusu olmayacaktır.
- D) Olayda belirli vade olduğundan A, müspet zararın tazminini isteyemez.
- E) A, satım bedelini ödemiş olduğundan sözleşmeden dönme seçmlik hakkını kullanamaz.

(2009-Nisan Dönemi Adli Yargı)

Çözüm: 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun 117.maddesine göre "muaccel bir borcun borçlusu, alacaklının ihtarıyla temerrüde düşer. Borcun ifa edileceği gün, birlikte belirlenmiş veya sözleşmede saklı tutulan bir hakka dayanarak taraflardan biri usulüne uygun bir bildirimde bulunmak suretiyle belirlenmişse, bu günün geçmesiyle; haksız fiilde fiilin işlendiği, sebepsiz zenginleşme ise zenginleşmenin gerçekleştiği tarihte borçlu temerrüde düşmüş olur. Ancak sebepsiz zenginleşmenin iyniyetli olduğu hâllerde temerrüt için bildirim şarttır". Temerrüt muaccel hale gelen borcun borçlu tarafından borç ilişkisine aykırı bir şekilde ifa edilmemesi halinde gündeme gelir. Temerrüdün koşulları şunlardır: a) Borç muaccel hale gelmiş olmalıdır. b) İhtar veya ihtar yerini tuan edimin varlığı. Borçlu kusurlu olmasına da temerrüde düşer. Olayda vade belirli olduğu için temerrüt için ihtar çekilmesine gerek yoktur. Öte yandan temerrüt için kusur koşulu aranmadığından ifa günü geldiğinde S bacağına kırdığı için hastanede yatıyor olsa dahi temerrüde düşer. **Cevap B**

62. A sahibi olduğu antika bir haliyi B'ye satmıştır. Sözleşmeye göre satım bedeli peşin ödenecek buna karşılık hali sözleşmenin kurulmasından 1 ay sonra teslim edilecektir. A ile yadığan olan bu hali satımına pişman olmuş, B'nin İcra kanalıyla elinden alabileceği endişesiyle haliyi teslim tarihinden önce muvazaalı olarak C'ye satmış ve teslim etmiştir. Hali C'nin evinde elektrik kontağında çıkan bir yangında tamamen yanmıştır.

Buna göre aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

- A) A ile C arasında yapılan ikinci satım sözleşmesi muvazaalı nedeniyle batıl olduğundan B'nin kazanın gerçekleşmesinden önceki dönemde C'den malın kendisine iadesini talep etme hakkı vardır.
- B) Borcun ifası için belirli bir vade kararıylaştırıldığından, vade tarihi geldiğinde halinin telef olduğunu öğrenen B'nin ihtarda bulunmasına gerek olmaksızın A temerrüde düşer.
- C) B, halinin kendisine teslimi artık mümkün olmadığından, Türk Borçlar Kanununa göre kendisine tanınan sözleşmeden dönme hakkını kullanarak ödediği satım bedelinin iadesini talep edebilir.
- D) A, hali elektrik kontağından çıkan yangında kaza sonucu telef olduğu için Türk Borçlar Kanunu'nun 136. maddesine göre borcundan kurtulur, ancak satım bedelini B'ye iade etmesi gerekir.

(2007-Kasım Dönemi Adli Yargı)

Çözüm: M olaya göre borcun ifasında yardımcı şahıslar. Yardımcı şahısların fiillerden dolayı borçlu sorumludur. Türk Borçlar Kanununun 126.maddesine göre "Borçlu, borcun ifasını veya bir borç ilişkisi doğan hakkın kullanılmasına, birlikte yaşadığı kişiler ya da yanında çalışanlar gibi yardımcılarına kanuna uygun surette bırakmış olsa bile, onların işi yürüttükleri sırada diğer tarafta verdikleri zararı gidermekte yükümlüdür. Yardımcı kişilerin fiilinden doğan sorum-

E) B, Borçlar Kanunu'nun 125. maddesine göre A'dan müspet zararının tazminini talep edebilir.

(2007-Kasım Dönemi Adli Yargı)

Çözüm: A ile B arasındaki sözleşme geçerli bir biçimde kurulmuştur. Ancak B bu sözleşmeye rağmen muvazaalı bir biçimde haliyi C'ye satış teslim etmiştir. Hali çıkan yangında yok olduğundan B, TBK m.125'a göre A'dan müspet zararının tazminini isteyebilir. **Cevap E**

63. Tacir A, 01.11.2003 tarihinde tacir B'ye 800 kilo elma satın almak için kesin sipariş vermiş, B de bu teklifi hemen kabul etmiştir. Taraflarca elmaların 1 ay sonra A'nın bürosunda teslimi kararlaştırılmıştır. Borçlar Kanunu'na göre, aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

- A) A ile B arasında konusu taşınır olan bir satım sözleşmesi kurulmuştur.
- B) A ile B arasında ifa yer ve günündeki cari fiyat üzerinden teslim için belirli vadeli bir ticari satım sözleşmesi kurulmuştur.
- C) A ile B satış bedeli konusunda anlaşamadıkları için taraflar arasında geçerli bir sözleşme kurulmamıştır.
- D) Borçlar Kanunu'nun ifa zamanını belirleyen hükümleri göz önüne alınarak elmaların teslim tarihi 01.12.2003 olmalıdır.
- E) Ticari satımlarda, borçlunun temerrüde düşmesi halinde alacaklının aynen ifadan vazgeçip müspet zararını talep etmeye ilişkin seçmlik hakkını kullanacağı karine olarak kabul edilir.

(2008-Adli Yargı)

Çözüm: A ile B arasında kesin vadeli ticari satım konu olan bir taşınır satım sözleşmesi kurulmuştur. A'nın 01.11.2003 tarihindeki teklifini B hemen kabul etmiş ve sözleşme bu şekilde kurulmuştur. Satım sözleşmesi tam iki tarafta borç yükleyen rızalı bir sözleşmedir. Bu sözleşmenin objektif esaslı unsurları: satım konusu mal, serhen (satım bedeli) ve bunların birbiriyle değiştirilmesidir. Satım sözleşmesinin kurulabilmesi için satım konusu malın ve serhenin

belirlenmiş olması değil, belirlenebilir olması yeterlidir²⁵. Bu nedenle A ile B satış bedeli konusunda anlaşamaları durumunda dahi sözleşme kurulur. Bu sözleşme İla yer ve gündündeki cari fiyat üzerinden teslim için belirlenmiş vadeli bir ticari satım sözleşmesidir. Tacirler arasındaki satımın ticari olması asıldır, fakat alıcı durumunda olan tacir malı ticari işletmesi için alıyorsa bu karine çürütülebilir ve satımın ticari olmadığı ispat edilebilir. Müayyen vadeli ticari satımlarda alacaklı temerrüt üzerine hangi seçimi hakkı kulanacağı konusunda susarsa derhal iradesini ortaya koymazsa İlay reddedip müspet zarar istediği sonucuna ulaşılır. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunun 212.maddesine göre "Zilyetliğin devri için belirli bir süre konulmuş olan ticari satışlarda, satıcı temerrüde düşerse alıcının, devri isteminde vazgeçerek borcun İla edilmemesinden doğan zararının giderilmesini istediği kabul edilir". Alıcı, satımın devredilmesini istemeyiğinde ise, belirlenen sürenin bitiminde bunu satıcıya hemen bildirmek zorundadır. Cevap C

64. A, S'den evindeki televizyonunu satın almış ve taraflar televizyonun 10 Mart günü A'ya teslim edilmesi konusunda anlaşmışlardır. S, 12 Mart günü yapılan millî maç seyretmek için vade günü televizyonu teslim etmemiştir. 11 Mart günü yan dairede çıkan bir yangın S'nin evine de sıçramış, televizyon kullanılamayacak hale gelmiştir. Bu olayla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

- A) S, sözleşme öncesi müzakereler sırasında televizyonu geç teslim edeceği konusunda A'yi bilgilendirmedeği için kusurlu olup A'nın menfi zararlarını ödemek zorundadır.
- B) Televizyonun tefel olmasında kusuru bulunmadığından S'nin borcu sona erer, ancak hasar sözleşmenin yapılmamasıyla A'ya geçtiğinden A sermeni ödemek zorundadır.

- C) Televizyonun tefel olmasında kusuru bulunmadığından S'nin borcu sona erer, fakat temerrüde düşmüş olduğundan A'dan serminin ödenmesini isteteyemez.
- D) S, hasara katılan ve borcun İfa edilmemesi nedeniyle A'nın uğradığı zararları ödemek zorunda kalır.
- E) Bir cins borcu söz konusu olduğundan, S bu borcunu aynı marka başka televizyonla İfa edebilir.

(2007-Mart Dönemi Adli Yargı)

Çözüm: Taraflar arasındaki kararlaştırılan vade belirler ancak kesin değildir. Belirli vadede, taraflar müayyen bir günde İhanın yapılmasını kararlaştırmış. Satım konusu televizyon vade tarihinde teslim edilmeliği için B, temerrüde düşmüştür. Türk Borçlar Kanununun 119.maddesine göre temerrüde düşen borçlu, bundan sonra kazara vaktika gelecek zararlarından sorumludur. Böylece, borçlu temerrüde düşerek borca aykırı davranışının beklenmeyen sonuçlarından ve borcun İfasının kusuru bulunmadan İnkansızlaşmasından sorumlu tutulmaktadır²⁶. Borçlu bu sorumluluktan ya sorumluluğa yol açan borca aykırı davranışa (temerrüde düşme) kusuru bulunmadığını ya da borca aykırı davranış ile vaktika gelen zarar arasında İliyyet bağı bulunmadığını ispat ederek kurtulabilir²⁷. Önemle belirtelim ki, borçlu edimin kazaya uğramasında (kaza anında bunu önlemek bakımından) kusur bulunmadığını ispat ederek sorumluluktan kurtulamaz. Temerrüde düşmekle temerrüde düşme ispat etmezdir. Bu nedenle S, hasara katılan ve borcun İfa edilmemesi nedeniyle A'nın uğradığı zararları ödemek zorunda kalır. Cevap D

ÖNEMLİ NOT

Borcunun temerrüdü için kusur şart değildir. Kusur temerrüdün sonuçları açısından önemlidir.

65. Apartman yöneticisi A, 01.01.2005 tarihinde alakyakt satıcısı S ile yaptığı sözleşmeyle 48.000 YTL karşılığında 40 ton mazotun teslimi hususunda anlaşır. Sözleşmenin yapılacağı anda 40 ton mazotun piyasası fiyatı 50.000 YTL'dir. Sözleşmede mazotun 01.02.2005 tarihinde teslim edileceği kararlaştırılmıştır. Ancak bu tarihte S borcunu İfa etmez ve buna gerekçe olarak da ekonomik kriz nedeniyle kısa bir süre önce alakyakt satım için yapmayı bıraktığı gösterir. 01.03.2005 tarihinde petrol fiyatlarındaki artış nedeniyle sözleşme konusu mazotun fiyatı 60.000 YTL'ye yükselmiştir.

Olayla ilgili olarak aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

- A) A'nın aynan İfadan vazgeçerek müspet zararlarının veya sözleşmeden dönme hakkını kullanarak menfi zararlarının tazminini talep edebilmesi için S'ye ek süre vermesi gerekir.
- B) Sözleşmede belirli bir vade kararlaştırıldığı için A'nın S'ye ek süre vermesi- ne gerek yoktur.
- C) S, alakyakt satım işiyle uğramayı bırakmış için A'nın borcunu aynan İfasını talep edebilmesi mümkün değildir.
- D) A'nın fark teorisine göre müspet zararın tazminini talep edebilmesi satım bedelini daha önce ödemiş olması-na bağlıdır.
- E) Sözleşmeden dönme hakkını kullanan A, sözleşmede kararlaştırılan fiyat ile main temerrüden sonra ulaştığı fiyat arasındaki fark olan 12.000 YTL'yi menfi zarar tazminatı olarak talep edebilir.

(2005-Nisan Dönemi Adli Yargı)

Çözüm:
A) Temerrüdün Genel Sonuçları:

TBK m.118'e göre "temerrüde düşen borçlu, temerrüde düşmekte kusuru olmadığını ispat etmedikçe, borcun geç İfasından dolayı alacaklı- nın uğradığı zararı gidermekle yükümlüdür". Aynı şekilde TBK m.119'a göre "temerrüde düşen borçlu, beklenmedik hâl sebebiyle doğacak zarardan sorumludur. Borçlu, temerrüde düş-

mekte kusuru olmadığını veya borcunu zamana İnde İfa etmiş olsaydı bile beklenmedik hâlin İla konusu şeye zarar vereceğini ispat ederek bu sorumluluktan kurtulabilir". Bu iki hükümden yola çıkarak genel olarak borcunun temerrüdünün sonuçlarını "borcunun gecikme tazminatı ödemesi ve temerrüden sonra beklenmedik hâlden doğan zararlardan sorumlu tutulması" olduğunu söyleyebiliriz. Bu iki genel sonuç dışın- da aynı zamanda iki taraflı borç yükleyen sözleşmelerde alacaklı, borcunun temerrüdü sebebiyle "İfadan vazgeçip İla yerine tazminat isteme veya sözleşmeden dönme hakkına" sahiptir.

B) İki Tarafa Borç Yükleyen Sözleşmelerde Borcunun Temerrüdünün Sonuçları:

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu 123-126 ncı maddelerinde alacaklıya iki taraflı borç yükleyen sözleşmelerde borcunun temerrüdünün genel sonuçları yanında ek imkanlar getirmiştir. TBK m.123'e göre "Karşılıklı borç yükleyen sözleşmelerde, taraflardan biri temerrüde düşüğü takdirde diğer, borcun İfa edilmesi için uygun bir süre verilebilir veya uygun bir süre verilmesini hâkimden isteyebilir. Temerrüde düşen borçlu, verilen süre içinde, borcunu İfa etmemişse veya süre verilmesini gerektirmeyen bir durum söz konusu ise alacaklı, her zaman borcun İfasını ve gecikme sebebiyle tazminat isteme hakkına sahiptir. Alacaklı, ayrıca borcun İfasından ve gecikme tazminatı isteme hakkından vazgeçtiğini hemen bildirerek, borcun İfa edilmemesinden doğan zararın giderilmesini isteyebilir veya sözleşmeden dönme hakkını kullanabilir. Sözleşmeden dönme hakkı- na taraflar, karşılıklı olarak İla yükümlülüğünden kurtulurlar ve daha önce İla ettikleri edimleri geri isteyebilirler. Bu durumda borçlu, temerrüde düşmekte kusuru olmadığını ispat etmedikçe alacaklı, sözleşmenin hükümlerine kalmaksızın sebebiyle uğradığı zararın giderilmesini de isteyebilir (TBK m.125). Görüldüğü üzere TBK m.125, alacaklıya İla ve gecikme tazminatı isteme dışında borcun İfasından vazgeçip, İla etme- me sebebiyle tazminat isteme veya sözleşme- den dönme haklarını tanımlamaktadır. Fakat alac- caktır ki bu ek imkanlardan yararlanmak istiyorsa

66. kural olarak²³ borçluya bir süre²⁴ (mehil) verilmek zorundadır.

Verilen süre sonunda borcun ifa edilmemesi ile diğer sebeple temerrütü sona ermiş olmaksızın alacaklı, sürenin bitmesi üzerine üç imkana sahiptir:

- a) İfa ve gecikme tazminatı talep etmek (bu talep için borçluya ek süre verilmesine gerek yoktur)
- b) Borcun ifa edilmemesi nedeniyle müşbet zararın tazmini (bu talep için ek süre verilmesi gerekli)
- c) Sözleşmeden dönmek ve menfi zararların tazmini (bu talep için ek süre verilmesi gerekli).

Alacaklı TBK m.125'de yer alan haklardan hangisini seçtiğini derhal borçluya bildirmek zorundadır. İsviçre-Türk hukukunda müşpet zararın tazmini talebinin alacaklının seçimine göre mübadele veya fark teorisi çerçevesinde ileri sürülebileceği kabul edilmektedir. Ancak alacaklının seçim hakkı edimin ifa edilmemiş olması halinde mümkündür²⁵. Buna göre A'nın fark teorisine göre müşpet zararının tazmini talep edilebilmesi satım bedelini daha önce ödemiş olmasına bağlıdır. Cevap D

²³ TBK m.124 uyarınca aşağıdaki hallerde alacaklının TBK m.125'de yer alan hakları kullanması için borçluya ek süre verilmesine gerek yoktur:

- a) Borçlunun içinde bulunduğu durumdan veya tutumundan süre verilmesinin ek işsiz olacağı anlaşıyorsa.
- b) Borçlunun temerrütü sonucunda borcun ifası alacaklı için yararlı değilse.

c) Borcun ifasının, belirli bir zamanda veya belirli bir süre içinde gerçekleşmemesi üzerine, ifanın artık kabul edilmeyeceği sözleşmeden anlaşıyorsa

²⁴ Çoğunlukla kabul edilen görüşe göre borçluya mehil verme işlemi hukuki işlem benzeri değildir. Önel süresi borçlu temerrüde düşmeden verilemez. Verilecek sürenin "uygun bir süre" olması gerekir.

²⁵ Hemen belirtelim ki bu konuda aksi yönde düşünen yazarlar da bulunmaktadır. Örneğin OĞUZMAN'da fark teorisinin uygulanması gerektiği görülmüştür. Ak-taran HAVUTÇU, s.92

- A, C ile yaptığı satım sözleşmesi uyarınca 10 ton unu sözleşmenin yapılmasından 15 gün sonra teslim etme borcu altına girmiştir. C, 7500 YTL tutarındaki satım bedelini unun teslimi esasında ödeyecektir. Bu olayla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?
- A) A, sözleşmenin yapılmasından 15 gün sonra sözleşme konusu unu teslim etmediği takdirde ihbara gerek olmaksızın temerrüde düşer.
- B) İhbara gerek olmayan durumlarda ek süre verilmesine de gerek olmadığı için A'nın temerrüdü üzerine C, ek süreyi tayin etmek zorunda olmaksızın ayırmadan ihbarla vazgeçerek müşpet zararının tazmini talep edebilir.
- C) A, teslim etmesi gereken unun temerrüde bulunduğu esnada bir kaza sonucunda unun yok olması halinde dahi sorumluluktan kurtulamaz.
- D) A'nın 6 ton un teslim etmesi halinde, C'nin kısmi teslimatı kabul etme yükümlülüğü yoktur.
- E) Sözleşmede başka bir düzenleme yoksa A orta kalitede un teslim etmekle yükümlüdür.

(2006-Nisan Dönemi Adli Yargı)**Çözüm:**

A ile C arasında yapılan bu sözleşmeye göre A, 15 gün sonra unu teslim etmezse ihbara gerek olmadan temerrüde düşer. Zira vade belirlenmiş temerrüdün ihbar koşulu aranmaz. A, temerrüde düşen borçlu, beklenmedik hâl sebebile doğacak zarardan sorumludur. Sözleşmede aksine hüküm yoksa ifa konusu "orta kalite" de olması yeterlidir (TBK. M. 86). Cevap B

- Müteahhit M, 10 ton çimento ihtiyacını karşılamak için E ve F isimli toptanlarla görüşür. E, 10 ton çimentoyu 5000 YTL'ye teslim edebileceğini bildirirken F, 6000 YTL'lik teklif verir. Bunun üzerine M, 1 Ağustos 2005 tarihinde E ile sözleşme yapar. Sözleşmeye göre teslimatın 1 Eylülde gerçekleşmesi gerektiği halde E, borcunu bu tarihte ifa etmemiştir. 15 Eylül 2005 tarihinde gelindiğinde, 10 ton çimentonun piyasası fiyatı 10 000 YTL'ye yükselmiştir. Bu olayla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?
- A) M'nin menfi zararı 5000 YTL'dir.
- B) M'nin müşpet zararı 4000 YTL'dir.
- C) M'nin aynen ifadan vazgeçerek müşpet zararının tazmini talep etmesi halinde sözleşme sona erer.
- D) Sözleşmede teslim tarihi belirlendiği için, M'nin müşpet zararının tazmini talep edilebilmesi için E'ye ek süre vermesine gerek yoktur.
- E) E'nin temerrüde kusuru ile düşmediklini ispat etmesi, M'nin sözleşmeden dönme hakkını kullanmasına engel teşkil etmez.

(2006-Nisan Dönemi Adli Yargı)

Çözüm: Öncelikle M ile E arasındaki sözleşmenin belirli vadeli ticari satım olup olmadığının, tespiti büyük önem taşımaktadır. Zira satımın ticari satım olup olmadığı gerek kararlaştırılan vadenin kesin olup olmadığını belirleme gerekse müşpet zararın tazmini hususunda büyük önem taşımaktadır. Zira TBK m.212, teslim için belirli vade öngörülen (olayda teslimatın 1 Eylülde yapılması kararlaştırılmıştır) ticari satımlarda, genel kuraldaki düzenlemelerden ayrılarak kararlaştırılan vadenin satım sözleşmesinde nisbi bir kesin vade ile işlem niteliği verildiği karine olarak kabul etmiştir. Yani belirli vadeli ticari satım sözleşmelerinde kararlaştırılan vade kesin vade kabul edilir. İkinci olarak teslim için belirli vadenin kararlaştırıldığı ticari satımlarda, satıcı kararlaştırılan vadede teslim borcunu yerine getirmese, alıcının ifadan vazgeçip müşpet zararın tazmini istediği kabul olunur (TBK m.212). Ticari satım ne Borçlar Kanununda ne de Ticaret Kanununda tanımlanmıştır. Genel olarak kabul edilen görüşe

³¹ ARAL, s.95

³² KILIÇOĞLU, s.498

³³ Örnekler için bkz. OĞUZMAN/ÖZ, s.327

68.

Kayseri'de ikamet eden firmacı A, 01.02.2005 tarihinde Konya'da faaliyetinde bulunan un fabrikası sahibi G ile 10 tonunun 3000 YTL karşılığında devri hususundaki anlaşmıştır. Sözleşmenin yapıldığı anda 10 tonunun piyasası fiyatı 3500 YTL'dir. Sözleşmeye göre satım konusu un 01.03.2005 tarihinde satım bedelinin ödemesi karşılığında teslim edilecektir. Sözleşme teslim yeri ve teslim edilecek unun kalitesine ilişkin herhangi bir düzenleme yer almamaktadır. 01.03.2005 tarihine gelindiğinde, A satım bedelini ödemeye hazır olmasına rağmen G, kendisinden kaynaklanmayan sebeplerle fabrikada üretilmiş tarımın durduğunu gerekçe göstererek teslimatı kaçırmıştır. Bu arada 10 tonunun piyasası fiyatı 4000 YTL'ye yükselmiştir.

Bu durumda ilgili aşağıdaki hâdelerden hangisi doğrudur?

- A) G'nin ifa ile borcundan kurtulabilmesi için iyi kâllide un teslim etmesi gerekir.
 B) G'nin borcunu Kayseri'de ifa etmesi gerekir.
 C) G, teslimatın gerçekleşmesinin kendisi tarafından kaynaklanmadığını ispat ederse borçlu temerrüdü söz konusu olmaz.
 D) A, sözleşmeden dönme hakkını kullanarak 1000 YTL tutarındaki menfi zararının tazminini talep edebilir.
 E) A, aynen ifadan vazgeçerek fark teorisine göre müspet zararlarının tazminini talep edebilir.

(2005-Kasım Dönemi Adli Yargı)

Çözüm: Borçun ifa yeri, tarafların açık veya örtülü iradelerine göre belirlenir. Aksi hâlde bir anlaşma yoksa para ve parça borçları dışındaki bütün borçlar, doğumları sırasında borçlunun yerleşim yerinde, ifa edilir. Atacakların yerleşim yerinde ifa gereken bir borcun doğumundan sonra alacaklının yerleşim yerini değiştirmesi sebebiyle ifa önemli ölçüde güçleşmişse borç, alacaklının önceki yerleşim yerinde ifa edilebilir. Buna göre borçun ifa yeri Kayseri değil Konya'dır. Temerrüdü gerçekleşebilmesi için kusur aran-

maz. Kusur temerrüde düşmede bir şart değildir. Tam iki taraflı borç yükleyen sözleşmelerde alacaklı ifayı reddeterek müspet zararlarının tazminini isteyebilir. Müspet zararının miktarını belirleme konusunda doğrudan iki temel teori savunulmaktadır. Bunlar mübadele teorisi ve fark teorisi'dir. Fark teorisi'nin Türk hukukunda kanunî temelî ticari satımlara ilişkin hükümlerde yer almaktadır. TBK m.213'e göre belirlî vadeli ticari satımlarda satıcı teslim borcunu ifada temerrüde düşerse;

- a) Alıcı ya semen ile mal üçüncü kişiden temin etmek üzere yinhyetle yaptığı ikame alımı için ödediği bedel arasındaki farkı ya da
 b) Satım konusu borsa veya piyasada fiyatı olan malsı, malın borsa veya cari fiyatı ile sözleşmede kararlaştırılan bedel arasındaki farkın ödemesini satıcıdan talep edebilir.
 İsviçre-Türk hukukunda müspet zararın tazmini talebinin alacaklının seçimine göre mübadele veya fark teorisi çerçevesinde ifarı sürebileceği kabul edilmektedir. Ancak alacaklının seçim hakkı edinim ifa edilmemiş olması halinde mümkün değildir³⁴. Bu açıklamalar ışığında A, aynen ifadan vazgeçerek fark teorisine göre müspet zararlarının tazminini talep edebilir (TBK m.125).

Cevap E

ÖNEMLİ NOT

TBK m. 117, eski Borçlar Kanununda yer almayan özel bir temerrüt düzenlemesine yer vermiştir. TBK m. 117/1.2'ye göre haksız illi işlendiğinde tazminat borcu doğar. doğmaz müaccel olduğu gibi aynı anda fail temerrüde düşer. Sebepsiz zenginleşmede ise sebepsiz zenginleşen yinhyetli ise iade borcunda ancak ifata temerrüde düşeceği belirtilir. yinhyetli değilse, sebepsiz zenginleşmenin gerçekleştiği anda ihtisaz temerrüt söz konusu olur.

³⁴ Hemen belirtelim ki bu konuda aksi yönde düşünen yazarlar da bulunmaktadır. Örneğin OĞUZMAN daima fark teorisinin uygulanması gerektiği görüşündedir. Ak-taran HAYUTÇU, s.92

69.

A, B'den 10 000 YTL'ye bir mal satın almıştır. Aynı cinsten mal Ü tarafından A'ya 12 000 YTL'ye teklif edilmiş fakat A, fiyatı daha elverişli bulduğundan bu teklifi reddeder. B ile sözleşme yapmıştır. B, mali teslimde temerrüde düşüşü için A sözleşmeden dönmüş ve bu malı C'den 13 000 YTL'ye almak zorunda kalmış ve B aleyhine tazminat davası açmıştır.

Buna göre, A'nın B'den talep edebileceği zararın miktarı ve niteliği nedir?

- A) 3000 YTL, müspet zarar
 B) 1000 YTL, müspet zarar
 C) 2000 YTL, menfi zarar
 D) 1000 YTL, menfi zarar
 E) 3000 YTL, menfi zarar

(2007-Mart Dönemi Adli Yargı)

Çözüm: Müspet zarar sözleşmenin usulüne uygun bir biçimde ifa edilmemesinden doğan zararlardır. Menfi zarar ise sözleşmeye güvenen kaymaklıktan zarardır. Örneğin A, B'den 10 000 YTL'ye bir mal satın almıştır. Aynı cinsten mal Ü tarafından A'ya 12 000 YTL'ye teklif edilmiş fakat A, fiyatı daha elverişli bulduğundan bu teklifi reddeder. B ile sözleşme yapmıştır. B, mali teslimde temerrüde düşüşü için A sözleşmeden dönmüş ve bu malı C'den 13 000 YTL'ye almak zorunda kalmıştır. Olaydaki menfi zarar 1.000 YTL, 3.000 YTL müspet zarardır. Sonuç olay dikkate alındığında menfi zararın 1.000 YTL olduğu, müspet zararın 2.000 YTL olduğu görülmektedir. Cevap D

70.

A, S'den evindeki televizyonu satın almış ve taraflar televizyonun 10.03.2005 günü A'ya teslim edilmesi konusunda anlaşmışlardır. S, 17.03.2005 günü yapılacak olan şarkı yarışmasını seyretmek için vade gününde televizyonu teslim etmemiş; 16.03.2005 günü ise bir deprem olmuş, S'nin evi hasar görmüş ve televizyon kullanılamayacak hale gelmiştir.

Olayla ilgili aşağıdaki hâdelerden hangisi doğrudur?

- A) A, vade günü ifada bulunmayan S'ye ifarda bulunmadıkça, S temerrüde düşmüş olmaz.
 B) Hasar, sözleşmenin yapılmasıyla A'ya geçtiğinden S'nin borcu sona erer. A semeni ödemek zorundadır.
 C) Bu durumda televizyonun telef olmasında kusuru olmadıktan sonra Borçlar Kanununun sonraki kısımlarında imkansızlık hükümlü uyarınca S'nin borcu sona erer fakat S de A'dan semenin ödemesini isteyemez.
 D) S, televizyonun telef olması sebebiyle A'nın bu yüzden uğradığı zararları ödemek zorundadır.
 E) Satılan televizyonun aynısı mevcut olduğundan S'nin borcunu aynı miktarda başka bir televizyonla ifa edecektir.

(2005-Nisan Dönemi Adli Yargı)

Çözüm: Taraflar arasında yapılan sözleşmeye göre borçun ifa tarihi 10.03.2005'tir. S, bu tarihte sözleşme konusu televizyonu teslim etmeyecek temerrüde düşmüştür. Borçlunun temerrüde düşmesinden sonra meydana gelen depremde televizyon kullanılamayacak duruma gelmiştir. Deprem her ne kadar borcun ifasında imkansızlığı gündeme getirirse de somut olayda önceki imkansız değil sonraki imkansızlık hükümleri uygulanır. Sonraki kusurlu imkansızlık halinde borç sona ermez. S, televizyonun telef olması sebebiyle A'nın uğradığı zararları ödemek zorundadır. Cevap D

71. Gecikme faiziyle ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

- A) Borçlu temerrüde düşmede kusurlu olmadığında kanıtlanırsa gecikme faizi ödemekten kurtulamaz.
- B) Gecikme faizi talep edilemediği, hâkim kendiliğinden buna hükmedemez.
- C) Gecikme faizi yalnız tek tarafî sözleşmelerde ve para borçlarında söz konusu olabilir.
- D) Gecikme faizi talep edilemek için zararın kanıtlanmasına gerek yoktur.
- E) Yabancı para borçlarında da gecikme faizi istenebilir.

(2003-Adli Yargı)

Çözüm: Gecikme faizi yalnız sözleşmeden doğan para borçlarında değil aynı zamanda haksız fiil ve sebepsiz zenginleşmeden doğan para borçlarında da söz konusu olabilir. **Cevap C**

72. Gecikme faizi ile ilgili olarak aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

- A) Alacaklının zararı gecikme faizini aşabilir.
- B) Borçlu temerrüde düşmede kusurlu olmadığında kanıtlanırsa, gecikme faizi ödemekten kurtulur.
- C) Gecikme faizi talep edilemediği, hâkim kendiliğinden buna hükmedemez.
- D) Gecikme faizi talep edilemek için zararın kanıtlanmasına gerek yoktur.
- E) Para dışındaki edimlerde gecikme faizi istenemez.

(2002-Adli Yargı)

Çözüm:
Para Borçlarında Temerrüdün Sonuçları:
6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu para borçlarından temerrütte, gecikme tazminatını karşılamak ve tazminatın alt sınırını teşkil etmek üzere temerrüt faizi ödenmesi gerekeceğini kabul etmiştir (TBK m.120). Şayet zararı temerrüt faizinden fazla ise alacaklı, aşan kısmın tazmin edilmesini de istemek hakkını halzır (TBK m.122). Para

³⁵ OĞUZMAN/ÖZ, C.I. s.520
³⁶ OĞUZMAN/ÖZ, C.I. s.520
³⁷ OĞUZMAN/ÖZ, C.I. s.520
³⁸ OĞUZMAN/ÖZ, C.I. s.529

73. K'nin işletme binasında çıkan yangın nedeniyle L'den ödünç aldığı 3 milyar liralığı ödeme günü olan 5 Şubat 2002'de ödeyememesi halinde aşağıdakilerin hangisi söz konusu olur?

- A) K, temerrüde düşmüştür.
- B) K, L'nin ihtiyarı temerrüde düşer.
- C) K, beklenmeyen bir olay nedeniyle borcunu ifa edemediğinden, borç sona erer.
- D) K, borcun ifasında gecikmiştir, ancak kusurlu olmadıktan, temerrüde düşmüştür.
- E) K'nin borcu sona erer, ancak K, L'nin zararlarını ödemek zorundadır.

(2002-Adli Yargı)

Çözüm: Borçlunun temerrüde düşmesi için kusurlu olması gerekmez. Borçlu temerrüde düşmede kusurlu olmasa bile temerrüt doğar. Yani kusur temerrüdün bir koşulu değildir.³⁹ **Borçlunun temerrüdünün koşulları:**

- a) Borcun müaccel olması
- b) İhtar veya ihtar yerini tutan bir edimin varlığı. Olayda, borçlu B'nin temerrüde düşmesi için ihtar çekilmesi gerekmektedir. Zira vade belirlenmiş durumdadır. **Cevap A**

³⁹ OĞUZMAN/ÖZ, C.I. s.472

74. Para borcunun ödenmesinde temerrüde düşen borçlunun sorumluluğu ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

- A) Borçlu kusurlu ise yalnızca temerrüt faizi öder.
- B) Yalnızca gecikme faizi öder.
- C) Kusuru oranında gecikme faizi ve alacaklının gecikmeden dolayı uğradığı zararları öder.
- D) Kusurlu olup olmadığa bakılmaksızın temerrüt faizi öder kazadan mesul olur.
- E) Kusurlu olmasa bile gecikme faizi öder bunu aşan zararlardan dolayı sorumluluğu tutulabilmesi kusurlu olmasına bağlıdır.

(2000-Adli Yargı)

Çözüm: 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu para borçlarında temerrütte, gecikme tazminatını karşılamak ve tazminatın alt sınırını teşkil etmek üzere temerrüt faizi ödenmesi gerekeceğini kabul etmiştir (TBK m.120). Şayet zararı temerrüt faizinden fazla ise alacaklı, aşan kısmın tazmin edilmesini de istemek hakkını halzır (TBK m.122). Para borçlarından dolayı ödenmesi lazım gelen temerrüt faizini ödeme borcunun doğması, borçlunun kusurunun ve zararının varlığını gerektirmez.⁴⁰ Diğer borçlarda borçlu temerrüde düşmede kusuru bulunmadığını ispat ederek gecikme tazminatı ödemekten kurtulabilirken, aynı imkan temerrüt faizi için söz konusu değildir. Borçlu temerrüde düşmede kusuru bulunmasa da, para borcu için temerrüt faizi ödenmekle yükümlüdür.⁴¹ Alacaklının temerrüt faizi istemesi için bir zararı bulunduğunu ispat etmesi de gerekmez.⁴² Temerrüt faiziyle karşılanamayan zararlar bakımından TBK m.122/1'e göre "alacaklı, temerrüt faizini aşan bir zarara uğramış olursa, borçlu kendisinin hiçbir kusuru bulunmadığını ispat etmedikçe, bu zararı da gidermekle yükümlüdür. Temerrüt faizini aşan zarar miktarı görülmekte olan davada belirleniliyorsa, davacının istemi üzerine hüküm, esas

⁴⁰ OĞUZMAN/ÖZ, C.I. s.520
⁴¹ OĞUZMAN/ÖZ, C.I. s.520
⁴² OĞUZMAN/ÖZ, C.I. s.520

hakkında karar verirken bu zararın miktarına da hükmeder". Temerrüt faizinden farklı olarak artık alacaklı, zararının bu faizle karşılanmadığını ispatla yükümlüdür⁴³. **Cevap D**

75. Ticari işletme sahibi T ile anlaşarak evinin eşyalarını taşıyan memur M, taşıma ücretini ödemiyor. Bunun üzerine T, M'ye ihtarda bulunarak alacağının temerrüt faizi ile birlikte ödemesini istiyor. M, taşıma sözleşmesinde kararlaştırılmadığından temerrüt faizi ödemeyeceğini ileri sürüyor. **Olayda, M bu ihtarda haklı mıdır?**

- A) Haklıdır. Sözleşmede temerrüt faizi kararlaştırılmamıştır. T'ye temerrüt faizi ödemez.
- B) Haklıdır. Temerrüt faizi istenebilmesi için, sözleşmede kararlaştırılmış olması gerekir. T'ye temerrüt faizi ödemesi gerekir.
- C) Haklıdır. Temerrüt faizi ancak her iki tarafın da tacir olması halinde istenebilir. T'ye temerrüt faizi ödemez.
- D) Haklıdır. Olayda kusuru bulunduğu için, kusuru nedeniyle temerrüt faizi ödemesi gerekir.
- E) Haklıdır. Sözleşme faiz şartı nedeniyle nokсандır. Sözleşmenin iptali gerekir.

(1998-Kasım Dönemi Adli Yargı)

Çözüm: Temerrüt halinde taraflar arasındaki sözleşmede kararlaştırılmamış olsa da temerrüt faizi istenebilir. Hatta borçlu, temerrüde düşmede kusuru olmadığı ispat etse bile temerrüt faizi ödemekten kurtulamaz. Bu nedenle M'nin ihtarı haklıdır. Temerrüt faizi istenebilmesi için, sözleşmede kararlaştırılmış olması gerekir. T'ye temerrüt faizi ödemesi gerekir. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun 120.maddesine göre "uygulanacak yıllık temerrüt faizi oranı, sözleşmede kararlaştırılmamışsa, faiz borcunun doğduğu tarihte yürürlükte olan mevzuat hükümlerine göre belirlenir. Sözleşme ile kararlaştırılacak yıllık temerrüt faizi oranı,

birinci fıkraya uyarak belirlenen yıllık faiz oranının yüzde yüz fazlasını aşamaz. Akd-i faiz-oranı kararlaştırılmakta birlikte sözleşmede temerrüt faizi kararlaştırılmamışsa ve yıllık akd-i faiz oranı da birinci fıkrada belirtilen faiz oranından fazla ise, temerrüt faizi oranı hakkında akd-i faiz oranı geçerli olur". **Cevap B**

76. Aşağıdakilerden hangisi borçlunun temerrütünde kusur şartını gerektirmez?

- A) Müspet zararın tazmini
- B) Menfi zararın tazmini
- C) Geçikme tazminatının tazmini
- D) Temerrüt faizinin istenmesi
- E) Fark teorisine göre müspet zararın tazmini

(1998-Kasım Dönemi Adli Yargı)

Çözüm: Borçlunun temerrüde düşmesi için kusur şart değilse de, temerrüt nedeniyle tazminat istemesi borçlunun kusurunu gerektirir. Ancak para borçlarında borçlunun temerrüdü halinde temerrüt faizinin istenebilmesi için kusur aranmaz. **Cevap D**

Borcu Sona Erdiren Haller/İfa/Tekas/Alacaklı ve Borçlu Sıfatlarının Birleşmesi/İbra/Zamanaşımı/Tecdit (Yenileme) / İmkansızlık

77. Zamanaşımıyla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

- A) Zamanaşımına uğramış bir borcu ödenmiş olan kimse, borcu zaman aşımına uğramış olduğunu bilmeden ödemede bulunmuş olduğunu ispat ederek, verdiği haksız edesini sebsiz zenginleşme hükümlerine göre talep edebilir.
- B) Hastalık sebebiyle alacağın ifasının dava edilememiş olması zaman aşımının durması sebebi değildir.
- C) Alacağın dava veya icra takibi yoluyla talep edilmesi zaman aşımını kesen sebeplerden biridir.
- D) Bir borcun senetle ifrar edilmesi hâlinde kesilen zamanaşımı süresi daha az olsa bile yeni başlayan süre 10 yıldır.
- E) Alacağın bir taşınır rehinyle teminat altına alınması, asıl alacağın zamanaşımına uğramasını engellemez.

(2008-Avukatlar İçin Adli Yargı)

Çözüm: Zamanaşımına uğramış bir borcu ödenmiş olan kimse, borcu zaman aşımına uğramış olduğunu bilmeden ödemede bulunmuş olduğunu ispat ederek, verdiği haksız edesini sebsiz zenginleşme hükümlerine göre talep edemez. Zira zamanaşımına uğramış olan bir borcun ifası halinde sebsiz zenginleşme davası açılamaz (TBK m.76). **Cevap A**

78. Zamanaşımı ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

- A) Zamanaşımının durmasına ve kesilmesine ilişkin sebepler, hak düşürücü süreler bakımından uygulanmaz.
- B) Bir alacağın taşınmaz rehni ile teminat altına alınması bu alacağın zamanaşımına uğramasını engellemez.
- C) Zamanaşımının, borçlunun borcunu bir senetle tanınması nedeniyle kesilmesi halinde, yeni zamanaşımı süresi eski (kesilen) zamanaşımı süresinin aynısıdır.
- D) Zamanaşımı borcu sona erdiren bir sebeptir.
- E) Asıl borçlunun zamanaşımından feragat etmesi, kefile karşı da ileri sürülebilir.

(2006-Nisan Dönemi Adli Yargı)

Çözüm: Zamanaşımı, borcu sona erdiren bir neden değildir. Bir başka ifadeyle borç zamanaşımı nedeniyle sükut etmiş olmaz⁴⁴. Zira ilgili taraflardan ileri sürülmeli ki zamanaşımı olgusu hakim tarafından dikkate alınarak borç sona erdirilemez. Zamanaşımı süresinin durması veya kesilmesi mümkün olduğu halde hak düşürücü sürenin işlenmesi durmaz veya kesilmez⁴⁵. Zamanaşımının, borçlunun borcunu bir senetle tanınması nedeniyle kesilmesi halinde, yeni zamanaşımı süresi eski (kesilen) zamanaşımı süresinin aynı değil delma on yıldır (TBK m.156). **Cevap A**

⁴³ OĞUZMANOĞ, C.I, s.529

⁴⁴ OĞUZMANOĞ, C.I, s.640
⁴⁵ OĞUZMANOĞ, C.I, s.640

79. A'nın B'ye 6 Mart 2005 tarihinde zamanaşımına uğrayacak olan 2.000 YTL borcu vardır. B, 1 Mart 2005 tarihinde A'dan 1000 YTL'ye bir bilgisayar satın alır ve taraflar bedelin 8 Mart 2005 tarihinde ödemesi konusunda anlaşır. 7 Mart 2005 tarihinde B takas beyanında bulunur. Bu olayla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?
- A) Takas tek tarafı bir irade beyanı ile ile-ri sürülebilir, A'nın rızasına gerek yok-tur.
- B) A'nın alacağı muaccel olmasa dahi, alacağı muaccel olan B takası ileri sür-ülebilir.
- C) B'nin takas beyanında bulunabilmesi için karşılıklı alacaklarının tutarının aynı olması gerekmez.
- D) A'nın borcu zamanaşımına uğradığın-dan takas geçersizdir.
- E) Takas tüm borç ilişkisini değil, sadece konusu olan borcu sona erdirir.

(2006-Nisan Dönemi Adli Yargı)

Çözüm: İki kişi, karşılıklı olarak bir miktar para veya özdeş diğer edimleri birbirine borçlu olduk-ları takdirde, her iki borç muaccel ise her biri alacağını borcuya takas edebilir. Alacaklardan biri çekilmiş olsa bile takas ileri sürülebilir. Zamanaşımına uğramış bir alacağın takası, an-cak takas edilebileceği anda henüz zamanaşımı-na uğramamış olması koşuluyla ileri sürülebilir (TBK m.139). Yani, zamanaşımına uğramış olan alacak takasın ileri sürülebileceği tarihte henüz zamanaşımına uğramamış idiyse takas müm-kündür. 6 Mart 2005 tarihinde zamanaşımına uğrayacak olan bu alacağın 7 Mart 2005 tarih-inde takas edilmesi mümkündür. Zira zamanaşımına uğrayan alacağın 1 Mart 2005 tarihinde takası ileri sürülebilirdi. **Cevap D**

80. A'nın B'ye 100 milyon Türk Lirası tuta-rındaki borcunu zamanaşımına uğramış olmasına rağmen ödemesi halinde aşağıdakilerden hangisi söz konusu olur?
- A) A, hata ile ödediğini ileri sürerek 100 milyon Türk Lirasının kendisine geri verilmesini ister.
- B) Bu ödeme, bir elden bağışlama sayıla-cağınan, rücu sebeplerinden biri ger-çekleşmedikçe, A, geri verme istemin-de bulunamaz
- C) A'nın ödemesiyle borç yenilenmiş sa-yılır.
- D) Bu geçerli bir iradidir. A, geri verme is-teminde bulunamaz.
- E) A, vekâletsiz iş görme hükümlerine dayanarak iade talebinde bulunabilir.

(2003-Adli Yargı)

Çözüm: Zamanaşımına uğramış borçlar eksik borç doğurur. Eksik borçlar talep edilebilen an-cak dava edilemeyen borçlardır. Yani borçlu ek-sik borçlarda devlet gücüyle ifaya zorlanamaz. Ancak borçlu zamanaşımına uğramış olan bor-cunu öderse bu ifa geçerli bir iradidir. ladesi için dava açılmaz (TBK m.78/f.2). **Cevap D**

81. K'nin L'ye 6 Ocak 2002'de zamanaşımına uğrayacak 1 milyar lira borcu vardır. L, 1 Ocak 2002 günü K'den 800 milyon liraya bir bilgisayar satın alır ve taraflar bedelin 8 Ocak 2002'de ödemesi konusunda an-laşır. 7 Ocak 2002 günü alacağını hatırlayan L takas beyanında bulunur.
- Olayla ilgili aşağıdaki ifadelerden han-gisi yanlıştır?
- A) K'nin borcu zamanaşımına uğradığın-dan, takas geçersizdir.
- B) K'nin alacağı 8 Ocak 2002'de muaccel olsa da L takası ileri sürülebilir.
- C) L'nin sadece 200 milyon lirası zama-naşımına uğramıştır.
- D) Takas, tek tarafı bir irade beyanıyla ileri sürülebilir, K'nin rızasına gerek yoktur.
- E) Takas, tüm borç ilişkisini değil, sade-ce konusu olan borcu sona erdirir

(2002-Adli Yargı)

Çözüm: Zamanaşımına uğramış bir alacağın ta-kası, ancak takas edilebileceği anda henüz za-manaşımına uğramamış olması koşuluyla ileri sürülebilir (TBK m.139/son fıkra). Yani, zama-naşımına uğramış olan alacak takasın ileri sürü-lebileceği tarihte henüz zamanaşımına uğrama-mış idiyse takas mümkündür. 6 Ocak 2002'de zamanaşımına uğrayacak bu alacak için 7 Ocak 2002 tarihinde takas beyanında bulunulabilir. **Cevap A**

82. Aşağıdakilerin hangisinde takas müm-kündür?
- A) Şirket ortaklarından birinden alacağı olan şahsın şirkete borçlu olması ha-linde
- B) Şirket ortaklarından birine borcu olan şahsın aynı zamanda şirket alacaklısı olması halinde şirkete karşı yaptığı if-las takibi sonunda depo kararını orta-ğa da tebliğ etmesi halinde
- C) Tevdi edilen bir şeyin ladesine ya da bedelinin tazminine ilişkin borç ile kar-şı taraftan olan alacak
- D) Devlet, il veya köyler yararına kamu hukukundan doğan borçlar ile karşı taraftan olan alacaklar
- E) Alacaklının ya da alalesinin geçimi do-layısıyla doğrudan doğruya alacaklıya verilmesi gereken borçlar ile karşı ta-raftan olan alacaklar

(2000-Adli Yargı)

Çözüm: İki kişi, karşılıklı olarak bir miktar para veya özdeş diğer edimleri birbirine borçlu olduk-ları takdirde, her iki borç muaccel ise her biri alacağını borcuya takas edebilir (TBK m.139). Alacaklardan biri çekilmiş olsa bile takas ileri sürülebilir. Takas tek tarafı bir irade açıklaması olduğu için kural olarak karşı tarafın kabulüne ihtivaç göstermez. Bu açıdan takas defl ifayı ge-çiktiren bir defl değildir. Takas beyanı karşı tara-fa varınca hüküm ifade eder ve artık bundan dönme mümkün değildir⁴⁶. Takas hakkında takas hakkı doğmadan teragat edilebilir⁴⁷. Alaca-ğın iftılafı olması takasa engel değildir (TBK m.139). Üçüncü şahıs lehine taahhütte bulunan kimse, borcunu diğer akdın kendisine borçlu olduğu şeyle takas edebilir. Üçüncü kişi lehine sözleşmelerde ortaya çıkabilecek duraksamalan gidermek için TBK m.141'e göre: Üçüncü kişi yarama borçlanan kişi, bu borcu ile sözleşme-nin diğer taraftan olan alacağını takas ede-mez⁴⁸. **Cevap B**

⁴⁶ OĞUZMAN/ÖZ, C.I, s.441

⁴⁷ OĞUZMAN/ÖZ, C.I, s.440

⁴⁸ KILIÇOĞLU, s.593

83. Aktiken doğan borçlarda üngürülen za-
manaşımı süresi kural olarak kaç yıldır?

- A) 1
B) 2
C) 5
D) 10
E) 20

(2000-Adli Yargı)

Çözüm: Sözleşmeden .. doğan borçlarda
zamanasını süresi kural olarak on yıldır (TBK
m.146). Cevap D

84. Aşağıdaki nedenlerden hangisi zamana-
şımın kesme?

- A) Borçlunun borcu kabul etmesi
B) Alacağın tahsil için icra takibi başla-
tılması
C) Alacağa karşılık ipotek verilmesi
D) Alacağa mahsuben bir miktar paranın
ödenmesi
E) Alacağın bir Türk mahkemesi önünde
ilri sürülmemesi

(1998-Kasım Dönemi Adli Yargı)

Çözüm: Aşağıdaki durumlarda zamanasını kesi-
lir (TBK m.154):

1. Borçlu borcu iktar etmişse, özellikle faiz
ödemis veya kısmen itada bulunmuşsa ya da
rehin vermiş veya kefil göstermişse.

2. Alacaklı, dava veya def'i yoluyla mahkemeye
veya hakeme başvurmuşsa, icra takibinde bu-
lunmuşsa ya da iflas masasına başvurmussa.

Cevap E

85. Zamanaşımına uğramayan alacak türlü
aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Mahkeme ilamına dayalı alacak
B) Sözleşmeden doğan alacak
C) Gayrimenkul rehin ile temin edilmiş
alacak
D) Kambyo senedine bağlı alacak
E) Geçici aciz belgesine dayalı alacak

(1998-Mayıs Dönemi Adli Yargı)

Çözüm: Gayrimenkul rehin ile temin edilmiş olan
alacaklar zamanaşımına uğramazlar (TMK
m.894). Buna karşılık alacağın taşınır rehin ile
teminat altına alınmış olması, zamanaşımının
işlemesine engel olmaz. Fakat alacak
zamanaşımına uğramış olsa bile alacaklı rehin
paraya çevirme yetkisini hâzır (BK m.138).
Cevap C

ÖNEMLİ NOT

6090 sayılı Türk Borçlar Kanununda düzen-
lenen borcu sona erdiren nedenler şunlardır:

- 1) İbrazi
- 2) Yenileme
- 3) Birleşme
- 4) İla İmkansızlığı
- 5) Aşırı İla dığılığı
- 6) Takas

Haksız Fıllı (TBK m.49 vd)
Unsurları/Hukuka Uygunluk
Nedenleri

86. Sorumluluk hukuku açısından kusur ge-
şitleri ile ilgili aşağıdaki ifadelerden
hangisi yanlıştır?

- A) Sorumluluk hukuku açısından kusur,
kast ve ihmâl olmak üzere ikiye ayr-
ılır.
B) Sorumluluk hukuku bakımından, aksi-
ne bir düzenleme bulunmadıkça hafif
ihmal dahi sorumluluğun sebebi ola-
bilir.
C) Kast, tasarlama (tasavvur) ve isteme
(irade) olmak üzere iki unsurdan olu-
şur.
D) İhmâl temeline; gereken özenin
gösterilmemesi, özen eksikliği yat-
maktadır.
E) Hukukumuzda ihmâlin ölçüsü mutlak
surette sınırlıdır.

(2012-Mayıs Dönemi
Avukatlar İçin Adli Yargı)

Çözüm: Sorumluluk hukuku açısından kusur,
kast ve ihmâl olmak üzere ikiye ayrılır. Sorum-
luluk hukuku bakımından, aksine bir düzenleme
bulunmadıkça hafif ihmâl dahi sorumluluğun
sebebi olabilir. Kast, tasarlama (tasavvur) ve
isteme (irade) olmak üzere iki unsurdan oluşur.
İhmâl temeline; gereken özenin gösterilme-
mesi, özen eksikliği yatar. Haksız Fıllı 6098
sayılı Türk Borçlar Kanununun 49.maddesinde
aşağıdaki şekilde tanımlanmıştır: "Kusuru ve
hukuka aykırı bir fiille başkasına zarar veren, bu
zararı gidermekle yükümlüdür. Zarar veren Fıllı
yasaklayan bir hukuk kuralı bulunmаса bile, ah-
lak aykırı bir fiille başkasına kasten zarar veren
de, bu zararı gidermekle yükümlüdür". Cevap E

87.

Kalp ve şeker hastası C, farklı firmalar ta-
ratından üretilen X ve Y ilaçlarını kullana-
maktadır. İlaçlardan birinin yan etkisi ne-
denliyle geçici bir felç geçirir ve 20 gün sü-
reyle hastanede kalır. Yapılan incelemede,
her iki ilaçta bazı hastalarda bu tür bir
yan etkisinin görüldüğü tespit edilmesine
rağmen, felce hangi ilacın yan etkisinin yol
açtığı anlaşılamaz.

Bu olayda aşağıdakilerden hangisi söz
konusudur?

- A) Seçimlik İlliyet
B) Ortak İlliyet
C) Önlü geçen İlliyet
D) Yarışan İlliyet
E) İlliyet bağının kesilmesi

(2005-Nisan Dönemi Adli Yargı)

Çözüm: İlliyet türleri şunlardır:

1) Ortak İlliyet: Zarar her biri tek başına bu
sonucu doğurmaya elverişli olmayan bir-
den fazla sebebin bir araya gelmesinden oluşu-
ğu takdirde ortak İlliyet söz konusudur. Ö-
neğin atıkları akitikler düzeyi tek başlarına
zararı ölçülebilir kriterlerken iki türüne artıka-
rının birleşmesi aynı derinli suyu ile bahçe-
sini sulayan kişinin uğradığı zarardaki İlliyet
bağı ortak İlliyettir.

2) Yarışan İlliyet: Zararı doğurmaya elverişli
nedenlerden biri diğer olmaksızın zararı do-
ğurmaya elverişli ise yarışan İlliyetten bah-
sedilir. Örneğin hemşirelerden biri tazele-
den verilen ve öldürücü dozda olan zehirle-
den başka hemşirenin de zehirli dozda olan
zehirlemeden vermesi sonucu kişi ölmüştür.
Olaydaki İlliyet türü yarışan İlliyettir. Yukarı-
daki örnekte sayet fabrikalardan birinin aktı-
tıcı zehirli düzeyi zehirlemeye tek başına yeti-
yorsa o takdirde yarışan İlliyetten bahsedilir.

3) Önlü geçen İlliyet: Zararı doğurmaya
elverişli olan sebep gerçekleşmeden bunu
önlöyen başka bir neden varlığında önlü-
geçen İlliyetten bahsedilir. Örneğin A, Bye
almasına doğru atış etmiş, mermi Bye atış
etmeden B kalp krizi geçirmiştir. Olayda
önlü geçen İlliyetten bahsedilir.

4) Seçimlik İlliyet: Zararı birden fazla fiilden
biri meydana gelmiş olmasına rağmen
gerçekte bunların hangisinin zarara sebebi-

yet verdiği tespit edilemiyorsa seçmlik illiyetten bahsedilir.

Olaya göre X ve Y ileclerinin her kisi de geçici felç etkisi yaratabilmektedir ancak bunlardan hangisinin bu hastaliğa neden olduğı anlaşılmamıştır. Buna göre olayda seçmlik illiyet bulunmamaktadır. **Cevap A**

88. Ahmet sokakta yürürken bir kadının çiğliklerini duyarak arka sokaka doğru koşar ve kadına saldıran bir erkek görünce, yumruk atarak saldırganı etkisiz hâle getirir.

Bu olayla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) Bu olayda genel hukuka uygunluk sebeplerinden biri olan meşru müdafaa söz konusudur.

B) Meşru müdafaa sebebiyle Ahmet'in hukuka aykırı olan fiilindeki hukuka aykırılık ortadan kalkmıştır.

C) Meşru müdafaa hem failin kendi şahsına hem de üçüncü kişilerin şahsına yönelik saldırılar bakımından söz konusu olabilir.

D) Ahmet'in meşru müdafaa bulunabilmesi için bu saldırının, sokakta saldıraya uğrayan kadında bir zarara yol açmış olması zorunludur.

E) Ahmet'in fiilinin saldırayı önleme amacıyla sınırlı kalması gerekir, fiil ancak bu sınırlar içinde kaldığı sürece hukuka uygun olacaktır.

(2011-Nisan Dönemi Adli Yargı)

Çözüm: Hukuka uygunluk nedenleri arasında yer alan meşru savunma gerek failin gerekse üçüncü kişilerin şahsına yönelik olarak gerçekleştirilen haksız fiiller için gündeme gelebilir. Ahmet meşru müdafaa halinde olduğu için hukuka aykırılık ortadan kalkmıştır. Meşru savunma için saldıraya uğrayan için zarara uğramış olmak zorunlu değildir. **Cevap D**

89. Menfi zarar-müşpet zarar ayrımıyla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) Bu ayrım sözleşme sorumluluğunda söz konusu olur.

B) Menfi zarar, sözleşmenin kurulmamasından doğan fiili zararla kaçınılan firsattan oluşur.

C) Menfi zarar kusur ile ilgili olduğundan hesaplanırken bu durum daima dikkate alınır.

D) Müşpet zarar, genel olarak sözleşmenin ifa edilmemesinden doğan zararın ifade eder.

E) Haksız fiil sorumluluğunda menfi zarar-müşpet zarar ayrımı yoktur.

(2009-Aralık Dönemi Adli Yargı)

Çözüm: Müşpet zarar, genel olarak sözleşmenin ifa edilmemesinden doğan zararın ifade eder. Haksız fiil sorumluluğunda menfi zarar-müşpet zarar ayrımı yoktur. **Cevap C**

90. A, bir alacak yüzünden B ile tartışmış, ona tokat atmıştır. B, bu kızgınlıkla silahını çekiş A'yı yaralamış ve A yapılan müdahaleye rağmen sakat kalmıştır.

Bu olayla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

A) A, B aleyhine tüm zararlarının tazmin edilmesi için dava açabilir.

B) A, bu yüzden B aleyhine sadece şikâyetle bulunmak suretiyle ceza davası açılmasını sağlayabilir.

C) A, B aleyhine sadece manevi zararının tazmin edilmesi için dava açabilir.

D) A, bu yüzden doğan zararını B'den talep edemez, zira ona tokat atmak suretiyle bu sonuca katanması gerekir.

E) A, B aleyhine ona tokat atması nedeniyle B'nin uğradığı zararları düşmek suretiyle sadece kalan miktar için maddi tazminat davası açabilir.

(2008-Adli Yargı)

Çözüm: A haksız fiil (BK m.49 vd) hükümlerine dayanarak uğradığı zararların tazmin edilmesi için

92. Türk Borçlar Kanunu'nun 49. maddesinin 2. fıkrasına göre, "Zarar verici fiili yasakla bulunması gerekir; a) fiilin hukuka aykırı olması, b) zarar c) illiyet bağı d) kusur. Olayda haksız fiilin tüm koşulları var olduğundan A, B'ye tüm zararlarının tazmin edilmesi için dava açabilir. **Cevap A**

Buna göre aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) Sadece hukuka aykırı davranışların değil, ahlaka aykırı olan davranışların da zarara yol açması halinde bu davranışlar tazminat yaptırımına tabi tutulur, ancak bunun için zarar verici davranışın ağır ya da hafif ihmali düzeyinde olması yeterli değildir.

B) Bu kural ile nispi hak sahibinin bile bu hakkın konusunu oluşturan menfaatinin bir üçüncü kişinin davranışı neticesinde zarara uğratıldığı gerekçesiyle, o üçüncü kişiye karşı tazminat davası açılması mümkün olabilmektedir.

C) Kanunda "ahlak" ile kastedilen objektif genel ahlakır.

D) Kanunda ahlaka atf yapıldığı için kural içi bir boşluk vardır.

E) Fikradaki kural içi boşluk hâkim tarafından takdir yetkisi kullanılarak doldurulur.

(2007-Kasım Dönemi Adli Yargı)

Çözüm: Türk Borçlar Kanunu'nun 49. maddesinin 2. fıkrasına göre "zarar verici fiili yasaklayan bir hukuk kuralı bulunmaması bile, ahlaka aykırı bir fiille başkasına kasten zarar veren de, bu zararın giderilmesine yükümlüdür". Ancak burada haksız fiillerden farklı olarak ahlaka aykırı davranışın tazminata neden olabilmesi için kast unsuru aranacaktır. Zira kanunda açıkça "billerak sebebiyet" veren kişiden bahsetmektedir. Bu kural ile nispi hak sahibinin bile bu hakkın konusunu oluşturan menfaatinin bir üçüncü kişinin davranış neticesinde zarara uğratıldığı gerekçesiyle, o üçüncü kişiye karşı tazminat davası açılması mümkün olabilmektedir. BK m.49/f.2'de yer alan ahlak, ferdî ahlaki düşünce değil, genel ahlakır. **Cevap E**

93. Bir gazinoda çok miktarda içki içerek sar-
hoş olan A, hesabı ödemeden çıkarken,
kolundan tutarak çıkmasını engellemek iş-
teyden garson G'nin başına şişeyle vurarak
onu yaralamıştır. G, A'dan hastane mas-
raflarını ve diğer zararlarını talep etmiştir.
**Bu olayla ilgili aşağıdaki ifadelerden
hangisi doğrudur?**

- A) A, meşru savunmada bulunduğundan,
G'nin zararlarını ödemek zorunda de-
ğildir.
- B) A, arkadaşlarının kasıtlı olarak kendi-
sinin içmesini engellemiş olmaları-
nı kanıtlamış olsa da, G'nin zararlarını
ödemek zorundadır.
- C) A, olay sırasında tam ehliyetli oldu-
ğundan bu zararları sorumlu de-
ğildir.
- D) A, ancak hakaniyet gerekçesiyle
G'nin zararlarını ödemek zorundadır
- E) A'nın sarhoş olarak bu fiilde bulunma-
sı bir kısıtlama nedenidir.

(2007-Mart Örnekl Adli Yargı)

Çözüm: Haksız ıllı sözleşmeden sonra borç do-
ğuran ikinci kaynaktır. Somut olayda haksız ıllın
şartları oluştuğundan A, arkadaşlarının kasıtlı
olarak kendisinin içmesini engellemiş olma-
rını kanıtlamış olsa da, G'nin zararlarını ödemek
zorundadır. Haksız ıllın şartları şunlardır.

- a) **Fıllı**
- b) **Hukuka aykırılık** Hukuka aykırılığın belirlenmesi
ağırta olması şart değildir. Ağır kusur ve-
ya hafif kusur bu noktada önemli değildir.
Ancak ahlaka aykırılığın haksız ıllı nede-
niyle borç doğurabilmesi için "kası" unsu-
ru şarttır. Hukuka aykırılığı ortadan kaldıran
nedenler genel hukuka uygunluk nedenleri
ile özel hukuka uygunluk nedenleri olarak
üzere ikiye ayrılır. Genel hukuka uygunluk
nedenleri Meşru müdafaa, zorunluluk hali ve
kendi hakkını kullanmadır. Özel hukuka uy-
gunluk nedenleri ise rıza, üstün mülkiyetli özel
yarar ve kamu yararıdır. Olayda meşru mü-
dafaa (haklı savunma) şartları olan,
■ Fılle veya üçüncü kişiye yönelik saldırı ol-
malısı

- Saldırı şahsa veya mala yönelik olmalıdır
- Saldırı hukuka aykırı olmalıdır
- Saldırı yakın ve gerçek olmalıdır
- Haksız ıllı saldırıyı önleme amacına yönelik
ve bu amaçla sınırlı olarak işlenmelidir so-
mut olayda oluşmamıştır.

c) **Zarar:** Zarar çeşitli tasniflere tabi tutulur.
Buna göre malvarlığı zararları, şahısların
zararları, maddi-manevi zararlar, yansımaya za-
rar, kazanç kaybı zararları örnek gösterilebi-
lir.

d) **İllyet Bağı**

e) **Kusur**

Cevap B

94. A ile B bir alacak sorunu nedeniyle tartış-
mışlardır. Bu tartışma sırasında B'nin ya-
rında bulunan kardeşleri C ve D, B'nin
engel olmaya çalışmasına rağmen A'yı bi-
çekilip kaçmışlardır. A bu yüzden uğra-
dığı zararın tazmin edilmesi için dava aç-
ma karar vermiştir.

**Olayla ilgili aşağıdaki ifadelerden han-
gisi doğrudur?**

- A) A'nın uğradığı zarardan dolayı sadece
C ve D müteselsilen sorumludurlar.
- B) A'nın uğradığı zarardan dolayı alacak
yüzünden tartışmaya sebebiyet veren
B sorumludur.
- C) A'nın uğradığı zarardan dolayı B, C ve
D'den her biri 1/3 oranında sorumlu-
dur.
- D) A'nın uğradığı zarardan dolayı B, C ve
D müteselsilen sorumludur.
- E) Tartışmanın çıkmasına A sebebiyet
verdiğinden uğradığı zarardan kimseyi
sorumlu tutamaz

(2005-Nisan Adli Yargı)

Çözüm: Birden fazla kişinin aynı zarardan ortak
kusurlarından dolayı birlikte (müteselsilen) so-
rumluluğu TBK m.61'de düzenlenmiştir. TBK
m.61'de öngörülen sorumluluk müteselsili so-
rumluluktur. Müteselsil sorumlulukta birden
fazla borçlu borcun tamamı için tek başına tüm
malvarlığıyla sorumludur. Buna göre A'nın uğ-
radığı zararlardan C ve D müteselsilen sorumlu-
dur. **Cevap A**

ÖNEMLİ NOT

6038 sayılı Türk Borçlar Kanunu eski Borçlar
Kanununda iki maddede düzenlenmiş olan
(BK m. 50/51) müteselsil sorumluluğu tek
maddede düzenlenmiştir. TBK m. 61 uyarın-
ca "birden çok kişi birlikte bir zarara sebebi-
yet verdikleri veya aynı zarardan çeşitli se-
beplerden dolayı sorumlu oldukları takdirde,
haklarında müteselsil sorumluluğa ilişkin
hükümler uygulanır."

95. K, L tarafından dövülerek ölümüne sonuc-
lanacak şekilde yaralanmış, kaldırıldığı
hastanede yapılan ameliyat sırasında da M
tarafından narkoz verilirken yapılan yanlış-
lık sonucu ölmüştür.

**Olayla ilgili olarak aşağıdaki ifadelerden
hangisi doğrudur?**

- A) L ve M'nin filleri arasında seçkinlik il-
liyet vardır; K'nin ölümü nedeniyle her
ikisi de eşit oranda sorumlu olur.
- B) L ve M'nin filleri arasında yarışan illi-
yet vardır, sorumluluk bakımından da
ikisi arasında eksik tensesili söz konu-
sudur.
- C) L'nin filli zaman itibarıyla önce oldu-
ğundan, K'nin ölümünden L sorumlu
olur; ancak L'nin ödeyeceği tazminat-
tan indirim yapılır.
- D) L ve M'nin filleri arasında ortak illiyet
vardır; her ikisi de kusurları oranında
müteselsilen sorumludurlar.
- E) M'nin filli, L'nin filli ile ölüm arasında-
ki uygun illiyet bağı kestirildikten,
K'nin ölümü nedeniyle M sorumlu
olur.

(2002-Adli Yargı)

Çözüm: Olaya göre K'nin ölümüne neden olan filli
M tarafından verilen narkozdur. Burada M'nin filli,
L'nin filli ile ölüm arasındaki uygun illiyet bağı
kestirildikten, K'nin ölümü nedeniyle sadece M so-
rumlu olur. **Cevap E**

**BORÇLAR
HUKUKU**

96. Bir otobüsün yola döşenmiş mayına çarpması sonucu meydana gelen zarardan aşağıdakilerden hangisi sorumludur?

- A) İçişleri Bakanlığı
- B) Mayın döşeyen üçüncü kişi
- C) İl Emniyet Genel Müdürlüğü
- D) Karayolları Genel Müdürlüğü
- E) İl Jandarma Alay Komutanlığı

(1998-Kasım Dönemi Adli Yargı)

Çözüm: Haksız fill nedeniyle sorumluluğun ortaya çıkabilmesi için fill ile zarar arasında illiyet bağının kurulması zorunludur. Zarar ile fill arasında illiyet bağının kesildiği hallerde haksız fill nedeniyle sorumluluk ortaya çıkmaz. Olayda mayın döşeyen kişinin somut olayda ağır kusuru bulunduğu için illiyet bağı kesilmiştir. Illiyet bağının kesilmesi nedeniyle sorumluluk mayın döşeyen kişiye aittir. **Cevap B**

Kusursuz Sorumluluk Halleri/Aynı Zarardan Birden Fazla Kişinin Sorumluluğu (TBK.m.61/62)

97. Sağını yaptırmak için kuaföre giden A, Kuaför B'nin yanında çalıştığı yardımcısı C'nin yıkadığı saç kurutmak amacıyla tön tutarken dikkatsizliği sonucunda yaralanır ve saçlarının bir kısmını kaybeder.

Bu olayla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

- A) Kuaför B "borçlunun yardımcı kişilerden dolayı sorumluluğu" çerçevesinde A'ya karşı sorumlu olacaktır.
- B) Bu olayda borcun yardımcı kişi tarafından ifa edilmesi söz konusudur.
- C) Bu olayda sözleşmenin tarafı Kuaför B olduğuna göre, kişisel edim niteliğindeki saç yapma borcunun C tarafından ifa edilmesi mümkün değildir.
- D) Kuaför B'nin sorumluluğu Türk Borçlar Kanunu'nun 116. maddesi kapsamındadır ve bu kapsamda C kendisine verilen işi gördüğü sırada alacaklıya zarar vermiştir.
- E) C'nin A'ya verdiği zarar tazmin eden Kuaför B, C'nin kusuru oranında ona rücu edebilecektir.

(2010-Aralık Dönemi Adli Yargı)

Çözüm: Tarafar arasında (Kuaför B ile A) konuşulmuş olan bir sözleşme ilişkisi kurulmuştur. Bu nedenle sözleşmenin ifası sırasında meydana gelen zarardan sorumluluk TBK m.116 hükümlerine tabi olacaktır. TBK m.116'ya göre "Borçlu, borcun ifasını veya bir borç ilişkisinden doğan hakkın kullanılmasını, birlikte yaşadığı kişiler ya da yanında çalışanlar gibi yardımcılarını kanuna uygun surette bırakmış olsa bile, onların işi yürüttükleri sırada diğer tarafta verdikleri zararı gidermekle yükümlüdür. Yardımcı kişilerin fiilinden doğan sorumluluk, önceden yapılan bir anlaşmayla tamamen veya kısmen kaldırılmaz. Uzmanlığı gerektiren bir hizmet, meslek veya sanat, ancak kanun veya yetkili makamlar tarafından verilen izniyle yürütülebiliyorsa, borçlunun yardımcı kişilerin fiillerinden sorumlu olamayacağına ilişkin anlaşma kesin olarak hükümsüzdür". İfa yardımcısı olan C'nin edimini

ifa ederken verdiği zararlardan olayı Kuaför B sorumludur. Olayda kişisel edim söz konusu olmadığından borçlunun borcunu bizzat ifa etmesi zorunlu değildir. İfa yardımcısı kullanılabilir. Ancak İfa yardımcısının eyleminden dolayı sorumluluğu devam edecektir. Bu sorumluluk esaslı uyarınca C'nin A'ya verdiği zararı tazmin eden Kuaför B, C'nin kusuru oranında ona rücu edebilecektir. **Cevap C**

98. Boya işleri ile uğraşan A, üç yıldır birlikte çalıştığı yardımcısı B ile bir evi boyarken B pencere kenarlarını boyadığı sırada elindeki fırçayı pencereden aşağı düşürür ve oradan geçmekte olan C, kafasına isabet eden fırça sebebiyle yaralanır.

Bu olay ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

- A) Bu olayda olağan sebep sorumluluğu söz konusudur.
- B) Zarar gören C ile boyacı A arasında sözleşmeye dayalı herhangi bir ilişki bulunmamaktadır.
- C) A'ya kurtuluş kanıtı getirerek sorumluluktan kurtulma imkânı tanınmamıştır.
- D) Bu olayda A bakımından sorumluluğun doğması için, A ile B arasında bir bağımlılık (tabiiyet) ilişkisi aranır.
- E) C'nin bu olaydan kaynaklanan ve A'ya karşı ileri sürebileceği tazminat talebi iki yılda zaman aşımına uğrar.

(2012-Mayıs Dönemi Aukatlar İçin Adli Yargı)

Çözüm: TBK m.66'ya göre "adam çalıştırarak, çalışanın, kendisine verilen işin yapılması sırasında başkalarına verdiği zararı gidermekle yükümlüdür. Adam çalıştırarak, çalışanın seçerken, işiyle ilgili talimat verirken, gözetim ve denetimde bulunurken, zararın doğmasını engellemek için gerekli özeni gösterdiğini ispat ederse, sorumlu olmaz. Bir işletmede adam çalıştırarak, işletmenin çalışma düzeninin zararın doğmasını önlemeye elverişli dolayısıyla sebep olunan zararı gidermekte yükümlüdür. Adam çalıştırarak, ödediği tazminat için, zarar veren çalışana, ancak onun

bizzat sorumlu olduğu ölçüde riçu hakkına sahiptir. Soruya göre A adam çalıştıran kimsenin sorumluluğuna göre sorumlu tutulacaktır. Adama çalıştıran kimsenin sorumluluğu olağan sebep sorumluluğudur. Zarar gören C ile boyacı A arasında sözleşmeye dayalı herhangi bir ilişki bulunmamaktadır. Bu olayda A bakımından sorumluluğun doğması için, A ile B arasında bir bağimlilik (istihdam) ilişkisi aranır. C'nin bu olaydan kaynaklanan ve A'ya karşı ileri sürüleceği tazminat talebi iki yılda zaman aşımına uğrar (TBK m.72). Sebep sorumluluğunda adam çalıştıran kimse kurtuluş kanıtı getirerek sorumluluktan kurtulabilir (TBK m.66/1.2). **Cevap C**

99. Terzi T'nin yanında çalışan çırak Ç, en iyi müşterilerinden Emel Hanım'ın elbisesinin provasını yaparken elbiseyi Emel Hanım'ın üstünde makas ile keserek düzeltmeye çalışır. Bu arada Emel Hanım, makasın bacağına ve damarını kesmesi sonucunda ciddi şekilde yaralanır.

Bu olay ile ilgili aşağıdaki hâdelerden hangisi yanlıştır?

- A) Terzi T ile Emel Hanım arasında kurulmuş bir sözleşme ilişkisi mevcuttur.
- B) Çırak Ç, yardımcı kişi konumundadır.
- C) Terzi T'nin yardımcı kişinin fiili nedenyle sorumluluğu söz konusudur.
- D) Terzi T, kurtuluş kanıtı getirmek suretiyle bu sorumluluktan kurtulabilir.
- E) Terzi T ile Emel Hanım, Çırak Ç'nin fiilleri sebebiyle Terzi T'nin, hile veya ağır kusurundan sorumlu olmayacağına ilişkin bir sorumsuzluk sözleşmesini önceden yapamazlar.

(2011-Aralık Dönemi Adli Yargı)

Çözüm: Terzi T ile Emel Hanım arasında kurulmuş bir sözleşme ilişkisi mevcuttur. T ile

Emel Hanım arasında sözleşme ilişkisi bulunduğundan çırak Ç, yardımcı kişi konumundadır (TBK m.116). TBK m.116'ya göre "borçlu, borcun ifasını veya bir borç ilişkisiinden doğan hakları kullanmasını, birlikte ya-
sacığı kişiler ya da yanında çalışanları gibi yardımcılarına kanunla uygun surette bırakmış olsa bile, onların işi yürüttükleri sırada diğer zarara verdikleri zarar gidermekle yükümlüdür. Yardımcı kişilerin fiillerinden doğan sorumluluk, önceden yapılan bir anlaşmaya tamamen veya kısmen kaldırılabilir. Uzmanlığı gerektiren bir hizmet meslek veya sanat, ancak kanun veya yetkili makamlar tarafından verilen iznle yürütülebiliyorsa, borçlunun yardımcı kişilerin fiillerinden sorumlu olmayacağına ilişkin anlaşma kesin olarak hükümsüzdür". Buna göre somut olayda Terzi T'nin yardımcı kişinin fiili nedenyle sorumluluğu söz konusudur. Terzi T ile Emel Hanım, Çırak Ç'nin fiilleri sebebiyle Terzi T'nin, hile veya ağır kusurundan sorumlu olmayacağına ilişkin bir sorumsuzluk sözleşmesini önceden yapamazlar (TBK m.115). Sözleşmeye dayanan ifa yardımcısının eyleminden doğan sorumluluktan kurtuluş kanıtı getirilemez. **Cevap D**

100. A, çürüyen su borularını değiştirilmesi

hususunda 1500 YTL karşılığında 25.02.2005 tarihinde müteahhit M ile anlaşır. Tatiller arasında sözleşmeye göre M, sözleşme konusu işi 01.03.2005 tarihinde gerçekleştirecektir. M yanında çalışan ustabaş T'ye sözleşmede kararlaştırılan işi randevu defterine eklemesi ve öngörülen tarihte gerçekleştirilmesi hususunda talimat verir. T, M'nin talimatını randevu defterine işlemez unuttur ve kararlaştırılan tarihte boruların değiştirilmesi gerçekleştirmez. 03.03.2005 tarihinde çürüyen boruların patlaması sonucunda A'nın evinde büyük hasar meydana gelir. Ayrıca A'nın alt katında oturan S'nin dairesinin duvarlarında da kabarmalar meydana gelmiştir.

Bu durumda ilgili aşağıdaki hâdelerden hangisi doğrudur?

- A) M, gerek T'yi işe atarken gerekse ona talimat verirken gerekli her türlü dikkat ve özeni gösterdiğini ispat edebilir. S'nin A'ya karşı tazminat yükümlülüğünden kurtulur.
- B) A'nın aynan ifadan vazgeçip müspet zararının tazminini talep edebilmesi için M'ye ek süre tayin etmesine gerek yoktur.
- C) S, borçlunun temerrüdü hükümlerine dayanarak M'den uğradığı zararların tazminini talep edebilir.
- D) S, T'ye başvurarak haksız fiil hükümlerine göre uğradığı müspet zararlarının tazminini talep edebilir.
- E) S'nin M'ye yönelik tazminat talebi Borçlar Kanunu 125. maddesi hükümlü uyarınca 10 yıllık zamanaşımı süresine tabidir.

(2005-Kasım Dönemi Adli Yargı)

Çözüm: A ile M arasında çürüyen su borularının değiştirilmesi hususunda bir sözleşme akdedilmişdir. Soruya göre T, M'nin ifa yardımcısıdır. Yardımcı şahıs deyimi borçlunun borcun ifasını kısmen veya tamamen bıraktığı, borçları doğan hakkı kullanmayı bıraktığı tüm kişileri ifade eder (TBK 66'dan farklı olarak istihdam ilişkisi aranmaz). S'nin borçlunun temerrüdü hükümlerine dayanarak M'den uğradığı zararların tazminini

talep etmesi mümkün değildir. Zira S ile M arasında herhangi bir sözleşme ilişkisi mevcut değildir. S ancak haksız fiil hükümlerine göre M'ye başvurabilir. **Cevap B**

ÖNEMLİ NOT

Adam Çalıştıran Kimsenin Sorumluluğu (TBK m.66) ile Borcun İfasında İfa Yardımcısı Kullanan Kimsenin İfa Yardımcısının Borca Ayrı Davrasından Sorumluluğu (TBK m.116) Arasındaki Farklar:

- 1) TBK 66'da sorumlu kişi (adam çalıştıran) ile zarar gören arasında bir sözleşme ilişkisinin bulunması aranmaz. Buna karşılık TBK 116'da, sorumlu kişi (borçlu) ile zarar gören (alacaklı) arasında bir sözleşme ilişkisinin bulunması şarttır.
- 2) TBK 66'da, fail (çalışan), sorumlu kişinin (adam çalıştıranın) emri altında çalışıyor olması gerekir. Buna karşılık TBK 116'da yardımcı şahıs ile borçlu (sorumlu kişi) arasında "emir altında çalışma ilişkisi"nin varlığı aranmaz.
- 3) TBK 66'da sorumlu kişi, "kurtuluş beyanesi (kanıt)" getirerek sorumluluktan kurtulabilir. Buna karşılık TBK m.116'da sorumlu kişi (borçlu), kurtuluş kanıtı getirme imkânına sahip değildir.
- 4) TBK 66'ya dayanarak açılan davalar 1 ve 10 yıllık zamanaşımına tabidir (TBK m.60). Buna karşılık TBK m.116'da dayanarak açılan davalar 10 yıllık zamanaşımına tabidir (TBK m.146).
- 5) İstihdam edenin sorumluluğu kusura dayanmayan bir haksız fiil sorumluluğundadır. İfa yardımcısının eyleminden doğan sorumluluk ise akli niteliktedir.
- 6) TBK m.66'da ruçl kanununda açıkça düzenlenmiştir. Buna karşılık TBK m.116'da bu yönde herhangi bir hüküm yoktur.

BORÇLAR
HUKUKU

101. A, B'den mülkiyeti muhafaza kaydıyla bir otomobil satın alır ve otomobil Adana'dan Ankara'ya getirirken, kendisiyle birlikte seyahat etmek isteyen teyzesini kıramaz, onu da yanına alır. Ancak A, havanın karmasıyla yolda yoğun bir sisle karşılaşır. Sisle zorlukla ilerlerken ters yöne girer ve karşıdan gelen otomobile çarparak karşı aracı kullanan C'nin ölümüne neden olur. Bu arada, teyzesi de yaralanır.

Bu olayla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

- A) Olayda, işletilen motorlu aracın sebep olduğu zararlardan sorumluluk söz konusu olduğundan, aracı işletenin kusuru aranmaz.
- B) Sis mücbir sebep sayılmadığından, araç işleten bunu kurtuluş kanıtı olarak getiremez.
- C) T hatır için taşıdığından, onun yaralanması nedeniyle uğradığı zararların tazmini genel hükümlere tabidir.
- D) Motorlu araç işleten olarak aracin me- liki B, C'nin ölümünü nedeniyle meydana gelen zarardan sorumludur.
- E) C'nin mirasçılarının tazminat talepleri, zarar ve tazminat yükümlüsünü öğ- rendikleri tarihten itibaren 2 yıl, her halde kazanın meydana geldiği tarih- ten itibaren 10 yıl içinde zamanaşımı- na uğrar.

(2003-Adil Yargı)

Çözüm: A, B'den otomobili mülkiyeti muhafaza kaydıyla almıştır. Bu nedenle araç işleten A'dır. B araç işleten olmadığı için C'nin ölümünden dolayı sorumlu tutulamaz. **Cevap D**

102. Yüklenici A, taşınmaz malı B ile kat kar- şılığı inşaat sözleşmesi yapmıştır. Söz- leşme gereğince A, belediyeden ruhsatın alınmasını takiben inşaatı başlatacağı ve bu tarihten itibaren 2 yıl içinde inşaatı ta- mamlayıp teslim edecektir. Buna rağmen A, ruhsatı aldığı halde inşaatı geç başla- mış ve aradan 2 yıl geçmesine rağmen in- şaatı %20 seviyesine dahi getirememiştir. B de bunun üzerine A ile olan sözleşmeyi, B'ten noterden ihtar çekip feshetmiştir. A ise bu feshin haksız olduğunu ileri sürüp, uğra- dığı zararın tazmini için B aleyhinde dava açmıştır.

Olayla ilgili aşağıdaki ifadelerden han- gisi doğrudur?

- A) B'nin sözleşmeyi feshetmesi haksız- dır. A'ya önce ihtar çekip mehil ver- mesi gerektirir.
- B) B'nin sözleşmeyi feshetmesi haklıdır. A'ya mehil vermesine gerek yoktur.
- C) B, sözleşmeyi ancak A inşaatı başla- mamış olaysa feshedebilir. İnşaatı başladıktan sonra feshi haksızdır.
- D) B, inşaat %20 seviyesine geldiğine göre, sözleşmeyi geçmişi değil ancak geleceğe etkili olarak feshedebilir.
- E) B'nin sözleşmeyi feshetmeden önce A'yi dinlemesi, inşaatın gelişmesinde bir kusuru olup olmadığı araştırması gerektirir. Bu nedenle feshi haksızdır.

(2005-Nisan Dönemi Adil Yargı)

Çözüm: İki tarafa borç yükleyen sözleşmelerde borçlunun temerrüde düşmesi üzerine alacaklı TBK m.125'de öngörülen seçimlik hakları kulla- nabilir. TBK m.123'e göre "Karşılıklı borç yükle- yen sözleşmelerde, taraflardan biri temerrüde düştüğü takdirde diğeri, borcun ifa edilmesine için rimesini hâkimden isteyebilir. Temerrüde düşen borçlu, verilen süre içinde, borcunu ifa etme- nişse veya süre verilmesini gerektirmeyen bir durum söz konusu ise alacaklı, her zaman bor- cun ifasını ve geçikme sebebiyle tazminat isteme hakkına sahiptir". Alacaklı, ayrıca borcun ifasın- dan ve geçikme tazminatı isteme hakkından vaz- geçtiğini hemen bildirerek, borcun ifa edilme- mesinden doğan zararın giderilmesini isteyebilir

103. Bina ve inşaa eseri sahibinin sorumlulu- ğuyla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

- A) Bina ve inşaa eseri sahibinin ayrıt etme gücünden yoksun olması durumunda bir zarar meydana gelse bile sorumlu- luk doğmayacaktır.
- B) Özel hukuk tüzel kişileri de bina ve in- şaa eseri sahibi sıfatıyla sorumlu ola- bılırlar.
- C) Bina ve inşaa eseri sahibinin sorumlu- luğunun doğması yapım bozukluğu ya da bakım eksikliğinin olmasına bağı- lıdır.
- D) Bina ve inşaa eseri sahibinin birden faz- la kişiden oluşması mümkündür.
- E) Bina ve inşaa eseri sahibinin kurtuluş kanıtı getirerek sorumluluktan kurtul- ması mümkün değildir.

(2009-Nisan Dönemi Adil Yargı)

Çözüm: Bina ve inşaa eseri malikinin sorumlulu- ğu tehlike esasına dayanır. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun 69.maddesine göre "bir bi- ranın veya diğer yapı eserlerinin maliki, bunların yapımındaki bozukluklardan veya bakımındaki eksikliklerden doğan zarar gidermekte yüküm- lüdür. İnşaat ve oturma hakkı sahipleri de, bina- nın bakımındaki eksikliklerden doğan zararlar- dan, malikie birlikte müteselsilen sorumludurlar. Sorumluların, bu sebeplerle kendilerine karşı sorumlu olan diğer kişilere rücu hakkı saklıdır. Bu sorumlulukta kurtuluş kanıtı getirme olanağı yoktur". Sorumlu kişi bina maliki veya inşaa ese- ri malikidir. Sorumluluğun koşulları şunlardır;

- a) Bir bina veya inşaa eseri olmalıdır.
- b) Bina veya inşaa eserinin - yapımında bozukluk veya - bakımında eksiklik bulunmalıdır.
- c) Zarar ile yapımdaki bozukluk veya bakımda eksiklik arasında 'iliyet bağı' bulunmalıdır. Özel hukuk tüzel kişileri de bina ve inşaa eseri sahibi sıfatıyla sorumlu tutulmaları müm- kündür.⁵² Bina ve inşaa eseri sahibinin birden

⁵² ÖĞÜZMANÖZ, s.591

⁵³ ÖĞÜZMANÖZ, C.I, s.594

faizle kişiden oluşması halinde zarardan müteselsilen sorumludur"⁵⁸. Cevap A

104. A ziyaretime gittiği malik M'ye ait apartmandaki asansörün düşmesi sonucu ağır yaralanmıştır.

Bu durumda A, kime veya kimlere karşı ve neye dayanarak dava açabilir?

- A) Asansörü yapan firmaya karşı, asansör sözleşmesi hükümlerine dayanarak
- B) Bina malikine karşı, haksız fiil hükümlerine dayanarak
- C) Asansör firması ve malik karşı birlikte
- D) Bina malikine karşı, bina malikinin sorumluluğuna dayanarak
- E) Bina malik ve asansör firmasına kusursuz sorumluluk hükümlerine dayanarak

(1999-Kasım Döneml Adli Yargı)

Çözüm: Asansörün düşmesi nedeniyle ortaya çıkan zararlardan dolayı A bina ve inşaat eseri sahibinin sorumluluğu kuralına göre M'ye davaya açabilir. Bina ve inşaat eseri sahibinin sorumluluğunun koşulları şunlardır (TBK m.69):

- a) Bina ve inşaat eserinin varlığı
- b) Bina ve inşaat eserinin maliki bulunmalıdır-mülkiyet ilişkisi aranır (veya da *constructio*)
- c) Zararın yapım bozukluğu veya bakım eksikliğinden kaynaklanması
- d) İliyet bağını kesen nedenlerin bulunmaması. Cevap D

105. Kamyon şoförü D aracın işletmeni Ç'nin yanında işçi olarak çalışmaktadır. Aracın TCM otokolunda hareket halindeyken önde seyreden tankerden sızan asfalt yolun zeminini kayganlaştırmış ve kayan araç baryerle ri de aşarak bahçesinde çalışmakta olan A'nın ölümüne yol açmıştır.

Olaya göre A'nın ölümünden dolayı kimler hangi esasa göre sorumludur?

- A) Yalnız D haksız fiil esasına göre
- B) Yalnız C haksız fiil esasına göre
- C) D ve Ç tam fesalsit kuralına göre
- D) C işleten sıfatıyla kusursuz olarak, D haksız fiil esasına göre kusuru oranında sorumludur
- E) Ç, işleten eden sıfatıyla kusuru oranında, D haksız fiil esasına göre kusuru oranında sorumludur.

(2000-Aralı Yargı)

Çözüm: Aracın işleten 2913 sayılı Karayolları Trafik Kanununa göre,

- a) Gereklet işleten: Aracın sahibi, mülkiyet malikine kayıtlıdır. Aracın kiracı, aracın kiracı, aracın aracı alan, aracı için alan, yolcu taşımacılığı yapan firmalar
- b) Farazi işleten: Motorlu araçta ilgili meslek mensupları, yarış düzenleyicileri ve aracı çalan veya gasp edenlerdir

2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununa göre araç işletenin sorumluluğunun koşulları şunlardır;

- a) Motorlu aracın işletilmesi
- b) Zararın varlığı
- c) İliyet bağının varlığı gerekir.

Olayda C araç işleten sıfatıyla kusursuz olarak sorumludur. D ise haksız fiil esasına göre kusuru oranında sorumludur. C ve D'nin zarardan doğan sorumluluğu birlikte müteselsil sorumluluktur. Cevap D

106. Aşağıdaki kusursuz sorumluluk hallerinin hangisinde hakkeniyet gerektirilmeyorsa faili tazminata mahkûm edilemez?

- A) Tenyiz kudretine sahip olmayanların işledikleri fiiller
- B) Ev reisinin sorumluluğu
- C) Yardımcı şahsın sorumluluğu
- D) İşitiden edenin sorumluluğu
- E) Bina malikinin sorumluluğu

(2000-Aralı Yargı)

Çözüm: Haksız fiili gerçekleştirilen kimse ile kusuru sayılabilmesi için ve bu fiilden sorumlu tutulabilmesi için ayırt etme gücüne (tenyiz kudretine) sahip olması zorunludur. Ayırt etme gücü haksız fiil ehliyeti için şarttır ve yetersizdir. Ayırt etme gücü bulunmayan haksız fiil ehliyeti de bulunmadığından haksız fiil sorumluluğu yoktur. Bu kuralın istisnası TBK m.65'de yer almaktadır. TBK m.65'e göre, "hakkeniyet gerektiyorsa, hâkim, ayırt etme gücü bulunmayan kişinin verdiği zararın, tamamen veya kısmen giderilmesine karar verir". Cevap A

